Ἀριθ. 83 – Λεπτὰ εἴκοσι.

ΕΤΟΣ Β'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Τέταρτος

Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.—Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι—Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6.

31 Ἰουλίου 1877

ΔΗΜΩΔΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Συνέχεια· ἴδε ἀρ. 465·

Γ'

Τὸ πρῶτον δίδαγμα τῆς Ψυχολογίας εἶναι ὅτι ἡ ἐν ἡμῖν αἰσθανομένη καὶ νοοῦσα καὶ συλλογιζομένη καὶ ἐνεργοῦσα ἀρχή, ὅπως δήποτε ὀνομάσωμεν αὐτήν, εἴτε ψυχὴν εἴτε πνεῦμα εἴτε ἄλλως πως, εἶναι οὐσιωδῶς μία καὶ ἀδιαίρετος, ἔχει, δηλαδή, ὡς πρῶτον προσὸν τὴν *ἑνότητα*. Τοῦτο φαίνεται τόσον ἁπλοῦν καὶ εὔληπτον, ὥστε εὐλόγως ὑποθέτομεν ὅτι οὐδεὶς θέλει τὸ ἀρνηθῇ. Καὶ ὅμως πολλοὶ τὸ ἀρνοῦνται. Καὶ ἐξ αὐτῶν δὲ τῶν παραδεχομένων τὴν ὕπαρξιν τοῦ προσόντος τούτου ὀλίγοι ἀναγνωρίζουσι τὴν μεγίστην αὐτοῦ σπουδαιότητα.

Ἐν τῇ περὶ ἡμᾶς φύσει οὐδὲν ὑπάρχει οὐσιωδῶς ἓν καὶ ἀδιαίρετον. Ἡ ὕλη ἔχει ἔκτασιν, καὶ ἅμα ὑπάρχει ἔκτασις, δὲν ὑπάρχει ἑνότης, διότι ἡ ἔκτασις διαιρεῖται καὶ ὑποδιαιρεῖται ἐπ' ἄπειρον, καὶ ἐὰν τυχὸν ἠθέλομεν φθάσει εἴς τι ἀδιαίρετον, δὲν θὰ ἦτο πλέον ὕλη. Ἀλλὰ πρὸς τούτοις ἡ ἔκτασις οὐδέποτε εἶναι συνεχής, καὶ μεταξὺ τῶν ἐλαχίστων αὐτῆς μορίων ὑπάρχει τόπος κενός, ὥστε καὶ εἰς τὸ μικρότατον σῶμα, τὸ ὁποῖον δυνάμεθα νὰ φαντασθῶμεν, τὰ μόρια ἐξ ὧν συνίσταται ἀπέχουσιν ἀλλήλων καὶ συναποτελοῦσιν ὡς μικρὸν στερέωμα, τὸ ὁποῖον ἤθελε φανῇ εἰς ὄντα ἔτι μικρότερα ὡς φαίνεται εἰς ἡμᾶς τὸ στερέωμα τῶν οὐρανίων σωμάτων. Ἡ μόνη ἑνότης ἥτις ὑπάρχει ἐν τῇ ὕλῃ εἶναι ἡ δύναμις ἥτις ἕλκει πρὸς ἄλληλα καὶ συνέχει τὰ μόρια αὐτῆς καὶ οὕτω παράγει τὰ διάφορα σχήματα τῆς ἀνοργάνου φύσεως. —Ἡ ἐνόργανος ἔχει ἀνωτέραν ἑνότητα. Πᾶς ὀργανισμὸς εἶναι σύμπνοια ποικίλων ἐνεργειῶν πρὸς μόρφωσιν, συντήρησιν, αὔξησιν καὶ πολλαπλασίασιν ἑνὸς σώματος διὰ τῆς ἀφομοιώσεως τῶν περὶ αὐτὸ στοιχείων, ὅθεν ἐν ἑκάστῳ ὀργανισμῷ ὑπάρχει ἀντιστοιχία μεταξὺ τῶν μερῶν αὐτοῦ, ἀμοιβαία ἐνέργεια καὶ ἀντενέργεια, ὥστε δυνατὸν εἰπεῖν ὅτι ἕκαστον ἐξ αὐτῶν εἶναι πρὸς τὰ ἄλλα καὶ μέσον καὶ σκοπός. Καὶ καθὸ μὲν μέσον, λέγεται *ὄργανον*, καὶ ἡ ἐνέργεια αὐτοῦ *λειτουργία*· καθὸ δὲ σκοπὸς ὑποτάσσεται εἰς τὸν κοινὸν σκοπὸν τοῦ ὀργανισμοῦ. Μόνον λοιπὸν ἐν τῷ σκοπῷ τούτῳ ὁρίσταται ἡ τῶν ἐνοργάνων ἑνότης. Ἡ ἑνότης τοῦ σκοποῦ καὶ ἡ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον σύμπνοια ποικίλων μέσων, οὗτος εἶναι ὁ κύριος χαρακτὴρ παντὸς ὀργανισμοῦ, καὶ αὕτη εἶναι ἡ μόνη ἑνότης αὐτοῦ, ἑνότης ἰδέας καὶ σχεδίου εἰς ἣν ὑποβάλλονται τὰ μόρια τῆς ὕλης, καὶ οὐχὶ πραγματικὴ ἑνότης.—Ἅμα ὑπάρχει ὀργανισμός, ὑπάρχει *ζωή*, καὶ ἡ πρώτη ζωὴ ἀνατέλλει διὰ τῶν φυτῶν. Ἀλλὰ ποῦ καὶ πότε καὶ πῶς, ἄγνωστον. Ἡ ἐπιστήμη εἰσέτι δὲν ἀνεκάλυψεν οὔτε τὰ ὅρια τὰ διαχωρίζοντα τὴν νεκρὰν φύσιν ἀπὸ τῆς ζώσης, οὔτε τὸ μυστήριον τῆς ζωῆς. Καθ' ἑκάστην ἀνακαλύπτονται ἴχνη ζωῆς ὅπου ἡ φύσις ἐφαίνετο ὅλως νεκρά, ὥστε ἡ ἐπικράτεια τῆς ζωῆς ἐκτείνεται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον εἰς τὰ βάθη τῆς ὕλης, ἀλλὰ ποῦ καὶ πότε ἄρχεται δὲν ἠξεύρομεν. Ἔτι ὀλιγώτερον ἠξεύρομεν πῶς ἄρχεται. Εἰκασίαι καὶ ὑποθέσεις ἔγιναν καὶ γίνονται καθ' ἑκάστην, ἀλλ' οὐδεμία προέκυψε μέχρι τοῦδε ἀποδεδειγμένη θεωρία περὶ τῆς ἀρχῆς τῆς ζωῆς. —Ὑπεράνω τῆς πρώτης ταύτης καὶ *φυτικῆς* λεγομένης ζωῆς, ἥτις, ὡς εἴπομεν, ἄλλην ἑνότητα δὲν ἔχει παρὰ τὴν ἑνότητα τοῦ ὀργανισμοῦ, ὑπάρχει ἄλλη ζωή, ἥτις παρὰ τὴν ἑνότητα τοῦ ὀργανισμοῦ ἐμφαίνει καὶ ἄλλην ἑνότητα ἀποκαλυπτομένην διὰ τῆς αἰσθήσεως. Ἐντὸς τοῦ ὀργανισμοῦ ὑπάρχει τι τὸ ὁποῖον παθαίνεται εὐαρέστως ἢ δυσαρέστως ἐκ τοῦ ὀργανισμοῦ καὶ τῶν ἐπ' αὐτοῦ ἐντυπώσεων τῶν ἐκτός, αἰσθάνεται καὶ συναισθάνεται, καὶ συνάμα νέα ὄργανα ἀναφαίνονται ἐν τῷ ὀργανισμῷ προωρισμένα εἰς ἐκδοχὴν τῶν ἐντυπώσεων τούτων καὶ μετάδοσιν αὐτῶν εἴς τι κέντρον. Οὕτως αἱ ἐντυπώσεις γίνονται *αἰσθήσεις*, καὶ τὰ ὄργανα δι' ὧν γίνονται λέγονται *αἰσθητήρια*. Καὶ οὐ μόνον ὑπάρχει αἴσθησις, ἀλλὰ καί τις κίνησις, ἥτις γίνεται ἔνδοθεν καὶ δι' ἧς τὸ νέον τοῦτο ὂν ἀποσπᾶται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τῆς φερούσης αὐτὸ ὕλης, καὶ ποικίλας ἀναλαμβάνει ἐργασίας εἴτε προσεγγίζον εἰς τὰ περὶ αὐτὸ στοιχεῖα εἴτε φεῦγον ἀπ' αὐτῶν, καθὼς ἀπαιτοῦσιν αἱ ἀνάγκαι τῆς ζωῆς του, καὶ τότε ἔχομεν *ζῶον ἐν ἔμψυχον*,[1] τότε ἀναφαίνεται κατὰ πρῶτον μία πραγματικὴ ἑνότης, ἐνιαῖόν τι ἐνυπάρχον ἐν τῷ ὀργανι-

1. Τὸ ἔμψυχον δὴ τοῦ ἀψύχου δυοῖν μάλιστα διαφέρειν δοκεῖ, κινήσει τε καὶ τῷ αἰσθάνεσθαι. Ἀριστοτέλ. Περὶ Ψυχῆς § 2, ἔκδ. Βεκκέρου.

σμῷ, συνδεόμενον μετ' αὐτοῦ, ἔχον ἀνάγκην αὐτοῦ, ἀλλὰ διακρινόμενον αὐτοῦ καὶ διευθύνον αὐτὸν κατὰ τὰς αἰσθήσεις καὶ ἀνάγκας του. Ἀγνοοῦμεν τί εἶναι τὸ νέον τοῦτο στοιχεῖον, ἀλλὰ βεβαίως εἶναί τι ἕτερον τοῦ ὀργανισμοῦ, εἰ καὶ ἐν αὐτῷ ἑδρεύει καὶ δι' αὐτοῦ ζῇ· εἶναι ἕτερον, διότι κυριεύει τοῦ ὀργανισμοῦ, ἔχει ἰδίαν ἑνότητα, δι' ἧς ὑπάρχει καὶ αἰσθάνεται καὶ συναισθάνεται καὶ ἐνεργεῖ, ἐν ᾧ ὁ ὀργανισμὸς τοιαύτην ἑνότητα δὲν ἔχει, καθ' ὅσον πᾶς ὀργανισμὸς εἶναι ἔκτασις διατετυπωμένη οὕτως ἢ ἄλλως πρός τινα σκοπόν, ἀλλὰ πάντοτε ἔκτασις, καὶ μεταξὺ ἐκτάσεως καὶ ἑνότητος ὑπάρχει ἀντίφασις. Ἀγνοοῦμεν τί εἶναι τὸ νέον τοῦτο στοιχεῖον, ἀλλ' ἠξεύρομεν ὅτι εἶναι στοιχεῖον νέον ἐν τῷ ὀργανισμῷ καὶ ἕτερον αὐτοῦ, καὶ ἐὰν ὀνομάσωμεν αὐτὸ *ψυχήν*, καὶ τὸ φέρον αὐτό, *ζῶον ἔμψυχον*, συμμορφούμεθα καὶ πρὸς τὰς νέας διαλέκτους, ἐν αἷς ἡ λέξις ζῶον=animal ἔρχεται ἐκ τῆς anima=ψυχή.—Ἔχομεν λοιπὸν μέχρι τοῦδε νεκρὰν φύσιν, ζῶσαν φύσιν ἐν τοῖς φυτοῖς, καὶ ζωὴν ἔμψυχον ἐν τοῖς ζώοις, καὶ τὴν ἑνότητα τὴν ὁποίαν μελετῶμεν εὑρομεν μόνον ἐν τῇ ἐμψύχῳ ζωῇ· ἐν τῇ ψυχῇ δυνάμεθα ἄρα νὰ τὴν ὀνομάσωμεν *ψυχικὴν ἑνότητα*.—Τὰ φαινόμενα τῆς ἐμψύχου ζωῆς βλέπομεν ἐν τοῖς ἄλλοις ζώοις ἔξωθεν καὶ τὰ ἐξακριβοῦμεν διὰ τῆς ἐξωτερικῆς παρατηρήσεως καὶ τοῦ ἀναλογικοῦ συλλογισμοῦ, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ ζῶα ἐκφράζουσι δι' ὧν ἔχουσι μέσων τὰ ἐν τῇ ἰδίᾳ συνειδήσει καὶ ἐπιβεβαιοῦσι τὰς παρατηρήσεις καὶ τοὺς συλλογισμοὺς ἡμῶν. Ἃς προσθέσωμεν δὲ ὅτι καὶ ἐνταῦθα τὰ μεθόρια τῆς ἀψύχου καὶ ἐμψύχου ζωῆς δὲν εἶναι εὐδιάγνωστα, ὅτι ἀγνοοῦμεν ποῦ καὶ πότε καὶ πῶς ἡ ἔμψυχος ζωὴ ἀναφαίνεται, καὶ ὅτι μεταξὺ φυτοῦ καὶ ζώου ὑπάρχουσι διάμεσα ὄντα καλούμενα ζωόφυτα· ἀλλὰ διότι δὲν γνωρίζομεν τίνι τρόπῳ ὑπὲρ τὴν νεκρὰν φύσιν ὑπάρχει ἡ ζῶσα, καὶ ὑπὲρ τὴν ζῶσαν ἡ ἔμψυχος, δὲν δικαιούμεθα νὰ ἐξαλείψωμεν τὰς μεταξὺ αὐτῶν διαφορὰς, νὰ συνταυτίσωμεν αὐθαιρέτως τὰ πάντα, νὰ ἰσχυρισθῶμεν ὅτι μία καὶ ἡ αὐτὴ εἶναι ἡ ἀρχὴ τῶν ὀρυκτῶν, τῶν φυτῶν καὶ τῶν ζώων, ν' ἀναγάγωμεν τὰ ἀνώτερα εἰς τὰ κατώτερα, τὴν ψυχὴν εἰς τὸν ὀργανισμόν, τοῦτον εἰς τὰ ἀνόργανα, καὶ νὰ πιστεύσωμεν ὅτι μία μόνη ὕλη ὑπάρχει καὶ ἐν αὐτῇ μία μόνη δύναμις, ἐξ ἧς καὶ δι' ἧς τὰ πάντα.

Περὶ ψυχῆς ζώων ὑπάρχουσι πολλαὶ καὶ ποικίλαι θεωρίαι,[1] πᾶσαι ἀτελεῖς ἐξ ἀνάγκης, δυνάμεναι ὅμως νὰ τελειοποιηθῶσιν, ἐάν, ἀφ' ἑνὸς μὲν, ἐξακριβώσωμεν τὰς περὶ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς ἰδέας, ἀφ' ἑτέρου δὲ, παρατηρήσωμεν ἀκριβέστερον τὰ φαινόμενα τῆς ψυχικῆς ζωῆς τῶν ζώων, καὶ δι' ὀρθῶν συλλογισμῶν εἰσδύσωμεν εἰς τὰ ἐντὸς αὐτῶν. Εἶναι δὲ ἀξιοσημείωτον ὅτι οἱ ἐπιμένοντες νὰ μελετῶσι καὶ τὴν ἡμετέραν ψυχὴν ἔξωθεν, δηλ. διὰ τῶν φαινομένων τοῦ ὀργανισμοῦ, δὲν προχωροῦσι περισσότερον ἢ κατὰ τὴν μελέτην τῆς ψυχῆς τῶν ζώων, καὶ οὐδὲν παράδοξον ἐὰν τούτου ἕνεκα καταντῶσι νὰ ταυτίζωσι τὸν ἄνθρωπον μετὰ τῶν ἄλλων ζώων, ἀποδίδοντες αὐτῷ μόνον ἀνώτερον βαθμὸν ἀναπτύξεως. Ἡ σειρὰ τῶν μελετῶν τούτων θέλει ἀποδείξει ποῦ κεῖται ἡ ῥιζικὴ διαφορὰ μεταξὺ ζώου καὶ ἀνθρώπου, καὶ θέλομεν ἴδει ὅτι ἢ πρέπει νὰ παραιτηθῶμεν πάσης λογικῆς, ἢ νὰ συμπεράνωμεν ὅτι εἶναι διαφορὰ φύσεως καὶ οὐχὶ βαθμοῦ.

Τὴν ἐν ἡμῖν ἑνότητα δὲν ὑποθέτομεν, δὲν ἐξάγομεν ἔκ τινος συλλογισμοῦ, ἀλλ' ἔχομεν ἐναργῆ ἰδέαν αὐτῆς διὰ τῆς συνειδήσεως, καὶ ἐὰν δὲν εἴχομεν ἐν ἡμῖν τὴν ἰδέαν ταύτην, οὐδαμόθεν ἄλλοθεν θὰ ἠδυνάμεθα νὰ τὴν πορισθῶμεν, διότι, ὡς εἴδομεν, οὔτε ἐν τῇ νεκρᾷ οὔτε ἐν τῇ ζώσῃ φύσει ἑνότης ὑπάρχει, καὶ βεβαιοῦμεν ὅτι ὑπάρχει ἐν τοῖς ἐμψύχοις, διότι ἔχομεν ἤδη τὴν ἰδέαν αὐτῆς ἐν ἡμῖν. Κατὰ τὴν ἐν ἡμῖν ἑνότητα νοοῦμεν ἐπίσης πάσας τὰς ἄλλας, αἵτινες εἶναι οἷον ἐκτυπώματα τοῦ ἐν ἡμῖν πρωτοτύπου· τὴν ἐν τόπῳ καὶ χρόνῳ ἑνότητα, τὴν τοῦ εἴδους καὶ τοῦ γένους, τὴν τοῦ σχήματος, τὴν τοῦ σκοποῦ καὶ τοῦ αἰτίου, τὴν τῶν ἠθικῶν λεγομένων προσώπων κλ. Πᾶσαι εἶναι εἰκόνες καὶ ὁμοιώματα αὐτῆς, ἥτις διαμένει μόνη ἀληθὴς καὶ πρωτότυπος, πρῶτον καὶ θεμελιῶδες προσὸν τῆς ψυχῆς.

Καὶ οὐ μόνον δι' ἀμέσου ἐνοράσεως, δυνάμει τῆς ἐν ἡμῖν συνειδήσεως, γνωρίζομεν τὴν ἑνότητα ταύτην, ἀλλὰ προσέτι πᾶσαι αἱ τῆς ψυχῆς ἐργασίαι καὶ πᾶσαι αἱ ἐπ' αὐτῆς ἐνέργειαι ὑποθέτουσιν αὐτήν.—Πολλαὶ καὶ ποικίλαι αἰσθήσεις συνενοῦνται ἐν ἑνὶ κέντρῳ, συνδιαμένουσι, συνδυάζονται κατὰ τοὺς νόμους τῆς συζεύξεως, ἀνανεοῦνται διὰ τῆς μνήμης καὶ ἀναμνήσεως, καὶ δυνάμεθα νὰ παραβάλωμεν αὐτὰς πρὸς ἀλλήλας, νὰ τὰς ἀναλύσωμεν, νὰ κρίνωμεν μεταξὺ αὐτῶν, καὶ ἐκ τῆς κρίσεως ταύτης πολλὰς νὰ ἐξαγάγωμεν συνεπείας· οὐδεμία δὲ τῶν ἐργασιῶν τούτων θὰ ἦτο δυνατὴ, ἐὰν τὰ πολλὰ δὲν ἐγίνοντο ἕν. Καὶ ἐὰν τὴν αἴσθησιν ἔχομεν πάντοτε οὐχὶ ἐν τῷ κέντρῳ ἀλλ' ἐν τῷ σημείῳ τοῦ σώματος ὅπου ἔγινεν ἡ ἐντύπωσις, ἡ ψυχολογία καὶ ἡ φυσιολογία, σύμφωνοι κατὰ τοῦτο, ἀποδεικνύουσιν ὅτι πᾶσα ἐντύπωσις πρέπει νὰ μεταδοθῇ πρῶτον εἰς τὸ κέντρον, ἵνα γίνῃ αἴσθησις, ἥτις ἐντοπίζεται ἀκολούθως ἐν τῷ σημείῳ ἔνθα ἔγινεν ἡ ἐντύπωσις.—Ἀλλὰ πρὸς τούτοις ἡ ἐντύπωσις οὐδέποτε εἶναι μία καὶ ἀδιαίρετος. Ἡ φυσιολογία ἐπίσης ἀπέδειξεν ἐσχάτως ὅτι τὴν ἐντύπωσιν μιᾶς ὁράσεως συναποτελοῦσι

1. Ὅρα Psychologie comparée. L'homme et l'animal, par M. Joly.

250 χιλιάδες μικρῶν ἐντυπώσεων, καὶ ἀναρίθμητοι εἶναι αἱ συναποτελοῦσαι ἕνα μόνον ἦχον. Καὶ ὁ ἐγκέφαλος, εἰς ὃν μεταδίδονται αἱ ἐντυπώσεις, ἔχει πολλὰ ἑκατομμύρια κυψελῶν καὶ ἑκατομμύρια ἑκατομμυρίων ἰνῶν αἵτινες συνδέουσιν αὐτὰς καὶ συγκρατοῦσι. Ποῦ ἐν τούτοις ἡ ἑνότης; Ἐφ' ὅσον ἡ ὕλη ἐνεργεῖ ἐπὶ τῆς ὕλης, πολλότης ἐνεργεῖ ἐπὶ πολλότητος, καὶ ὅσῳ ἐμβαθύνομεν εἰς τὴν μελέτην αὐτῆς, κατὰ τοσοῦτον ἡ ἑνότης ἀποσύρεται.—Ἐπὶ τέλους ὁ σωματικὸς ἄνθρωπος εἶναι διπλοῦς· δύο λωβοὺς ἔχει ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ, δύο διακλαδώσεις νεύρων, δύο αἰσθητήρια ὁράσεως καὶ ἀκοῆς, πολλὰ ὄργανα ἁφῆς καὶ κινήσεως, καὶ ἡ φυσιολογία ἀπέδειξεν ὅτι ἔχει ἕτερον κέντρον αἰσθήσεως καὶ ἕτερον κινήσεως. Καὶ ὅμως ἑνότης ἐν ἡμῖν ὑπάρχει, καὶ παρὰ πάντα ὅσα εἴπομεν μαρτυρεῖ αὐτὴν ἡ σαφεστέρα, σταθερωτέρα καὶ καθολικωτέρα μαρτυρία, ἡ τῆς ἀνθρωπίνης διαλέκτου, ἐν ᾗ πάντοτε τὸ ἐγὼ εὑρίσκεται, καὶ διακρίνεται τοῦ σώματος ἐν ᾧ ὑπάρχει, δι' οὗ αἰσθάνεται καὶ ἐνεργεῖ, καὶ καθ' οὗ ἀντενεργεῖ· ὅθεν λέγομεν ὁ ποῦς μου, ἡ χεὶρ μου, ἡ κεφαλή μου, οὐδέποτε δὲ εὑρέθη διάλεκτος σύμφωνος πρὸς τὰ δόγματα τῶν ἀρνουμένων τὴν ἑνότητα τῆς ψυχῆς, οὐδὲ θὰ ἠδύναντο αὐτοὶ νὰ ἐπινοήσωσι τοιαύτην διάλεκτον, καθ' ἣν, ἀντὶ τῆς προσωπικῆς ἐκφράσεως, τὰ ἀναρίθμητα μόρια τῆς ἐγκεφαλικῆς ὕλης θὰ ἐξέφραζον ἓν ἕκαστον τὴν ἀτομικὴν αὐτοῦ ἐνέργειαν ἢ ἐντύπωσιν καὶ τὰς πρὸς τὰ ἄλλα ἀναριθμήτους σχέσεις αὐτοῦ.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ πρώτου προσόντος τῆς ψυχῆς.

Ἕπεται συνέχεια. Π. Βρανᾶς.

Ἐκ τοῦ ὑπὸ τὰ πιεστήρια εὑρισκομένου 8ου τόμου τῶν (φιλολογικῶν) Ἁπάντων τοῦ κ. Ἀλ. Ῥ. Ῥαγκαβῆ, περιέχοντος τινὰ τῶν διηγημάτων αὐτοῦ, ἐπιδιωρθωμένα καὶ ἠδξημένα, ἀπεσπάσαμεν, τῇ προηγουμένῃ ἀδείᾳ τοῦ συγγραφέως, τὴν ἑπομένην διήγησιν. Εἶνε γνωστὸν ὅτι ἐκ τῶν λογίων ἡμῶν μόνος ὁ κ. Ῥαγκαβῆς ἐκαλλιέργησε τὸν κλάδον τοῦτον τῆς φιλολογίας μετ' ἐπιτυχίας, ἣν ἀνωμολόγησαν διακεκριμένοι ἄνδρες τῆς Ἑσπερίας, υἱοθετήσαντες διὰ μεταφράσεων τὰ ἔργα τοῦ ἕλληνος συγγραφέως.

Σ. τ. Δ.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΕΡΕΧΘΕΙΟΥ

Α'

Ἐν μιᾷ τῶν ὡραίων ἀττικῶν ἡμερῶν, ἐν ᾧ λαμπρὸς ἠγείρετο ὁ ἥλιος ὑπὲρ τὸν Ὑμηττὸν, καὶ χρυσοῦς ἐχρίσθη ὁ ἀντιπέραν Πάρνης, σκεπτικὸς ἐκάθητο ὁ Κέκροψ εἰς τὸν βράχον τῆς Ἀκροπόλεως ξέων τὸν ἀντίχειρα διὰ τοῦ λιχανοῦ του, ὅπερ, ὡς γνωστὸν, βοηθεῖ εἰς τὸ νὰ καταβαίνωσιν αἱ ἰδέαι, καὶ περὶ αὐτὸν ἵσταντο αἱ τρεῖς θυγατέρες του, ᾄδουσαι καὶ ποικίλλουσαι τὸν πέπλον τῆς Ἀθηνᾶς.

Αἴφνης πρὸς τὴν εἴσοδον τῆς πόλεως ἠκούσθησαν φωναὶ ὁπωσοῦν θορυβώδεις, ὡς ἀνθρώπων φιλονεικούντων, καὶ διὰ μιᾶς ἡ Ἄγραυλος καὶ ἡ Ἕρση ἀνεπήδησαν ἐρυθριῶσαι σφοδρῶς.

— Ὄχι! δὲν εἶν' ἐκεῖνος, εἶπον καὶ αἱ δύω συγχρόνως, ἰδοῦσαι ὅτι οἱ προσερχόμενοι καὶ οὕτω μεγαλοφώνως ὁμιλοῦντες ἦσαν εἷς ἀνὴρ εὔρωστος καὶ ἀθλητικὸς, ὑγρὸν ἔχων τὸ βλέμμα, μακρὸν τὸν πώγωνα καὶ κυματοῦσαν τὴν κόμην, καὶ μία γυνὴ εὔσχημος, γαλανὴ καὶ μεγαλοπρεπής.

— Μὲ συγχωρεῖς, ἐδικός μου εἶναι, ἔλεγεν ὁ ἀνὴρ μετὰ ζωηρότητος.

— Παντάπασιν, ἀπατᾶσαι, διότι εἶναι ἐδικός μου, ἀπεκρίνετο ἡ γυνὴ μεθ' ὑπεροψίας.

— Οὐδεὶς ἀκόμη μοὶ εἶπεν ὅτι ἀπατῶμαι, εἶπεν ὁ ἀνὴρ ὀργιζόμενος.

— Ἀντὶ νὰ παροξυνώμεθα, ἀπεκρίθη μετριοπαθῶς ἡ γυνὴ, ἰδοὺ ἐδῶ πρόχειρος δικαστής· ἂς τῷ ἐκθέσωμεν τὴν ἔριν ἡμῶν.

— Περὶ τίνος πρόκειται; ἠρώτησεν ὁ Κέκροψ.

— Ὁ τόπος οὗτος, ἀπεκρίθη ὁ ἀνὴρ, διϊσχυρίζομαι ὅτι εἶναι ἐδικόν μου κτῆμα, καὶ ἔχω ἀπείρους αὐτοῦ ἀποδείξεις.

— Καὶ κηρύττω ἐξ ἐναντίας, ὑπέλαβεν ἡ γυνὴ, ὅτι εἶναι ἐδικός μου, καὶ οὐδεὶς ποτε μοὶ τὸν ἠμφισβήτησε. Θέλομεν νὰ κρίνῃς μεταξὺ ἡμῶν.

— Καὶ ἔκρινα ἤδη, ἀπεκρίθη ὁ Κέκροψ. Ὁ τόπος οὗτος, ἂν ἐπιτρέπητε, δὲν εἶναι οὔτε τοῦ ἑνὸς οὔτε τοῦ ἄλλου, ἀλλ' εἶναι ἐδικός μου, διότι εἶμαι Κέκροψ, ὁ βασιλεύς του.

— Τοῦτο δὲν ἐμποδίζει, ἀπήντησεν ὁ ἀνήρ.

— Πῶς δὲν ἐμποδίζει; εἶπεν ὁ Κέκροψ.

— Δὲν ἐμποδίζει, διότι ἐγὼ εἶμαι ὁ Ποσειδῶν.

— Καὶ ἐγὼ ἡ Ἀθηνᾶ, ἐπρόσθεσεν ἡ γυνή.

— Ἀ! τότε ἀλλάζει, ἀπεκρίθη ὁ Κέκροψ, καὶ τότε τὸ μόνον ὃ δύναμαι νὰ εἰπῶ, εἶναι ὅτι ἡ γῆ αὕτη εἶναι ἐδική σας καὶ οὐχὶ ἐδική μου. Ἀλλὰ τίνος ἐκ τῶν δύω, πῶς θέλετε νὰ τὸ κρίνω ἐγὼ ὁ θνητός;

— Ἐγὼ τὴν ζωννύω εἰς τὰς ἀγκάλας μου, καὶ, ἂν θέλω νὰ τὰς σφίγξω, τὴν καταστρέφω, εἶπεν ὁ Ποσειδῶν.

— Ἐγὼ προστατεύω καὶ σώζω τοὺς κατοίκους της, καὶ ἡ πόλις αὕτη εἶν' ἐδική μου ἐπώνυμος, εἶπεν ἡ Ἀθηνᾶ.

— Δηλαδὴ ἐδική μου, εἶπεν καθ' ἑαυτὸν ὁ Κέκροψ.

— Ἐδική σου σήμερον, ὑπέλαβεν ἡ θεὰ, ἀναγνοῦσα εἰς τὸν μυχὸν τοῦ νοός του. Κεκροπία καλεῖται ἐν ὅσῳ σύγκειται ἔκ τινων εὐτελῶν καλυβῶν, ἐρριμμένων ἐπὶ τῆς κορυφῆς τραχέως σκοπέλου. Ἀλλ' ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἀθῆναι θέλει ἰδὴ φθάνουσαν τὴν δόξαν της μέχρι τῶν ἀστέρων, θέλει ζήσει μέχρις ἐσχάτων αἰώνων, καὶ θέλει ἀναδειχθῆ εἰς εὐπρέπειαν λαμπροτέρα πάσης χώρας τῆς γῆς.

— Εἰς τὰ ὑγρά νωτά μου τῇ φέρω θησαυροὺς

ἀπὸ περάτων τῆς γῆς, εἶπεν ὁ Ποσειδῶν, καὶ τῇ παρασκευάζω τὰς ὁδοὺς τῆς δόξης καὶ τῆς ἰσχύος της.

— Ἐγὼ, ὑπέλαβεν ἡ Ἀθηνᾶ, τῇ δίδω τὴν ἀνδρίαν εἰς τοὺς πολέμους καὶ τὴν σύνεσιν εἰς τὰς βουλὰς, ἥτις σώζει καὶ μεγαλύνει τὰς πόλεις.

— Καὶ ὅμως, εἶπεν ὀργιζόμενος ὁ Ποσειδῶν, τὴν χώραν ἣν καυχᾶσαι ὅτι προστατεύεις, ἀφήνεις ἔρμαιον εἰς τὰς λῃστρικὰς εἰσβολὰς τῶν Ἀόνων ἐκ Βοιωτίας.

— Δὲν τὴν βλάπτουσιν, ἀπεκρίθη πικρῶς ἡ Ἀθηνᾶ, ὅσον οἱ βάρβαροι τῆς Καρίας, οὓς ἀποθέτεις εἰς τοὺς λιμένας της.

— Βλέπω, ἀπεκρίθη ὁ Κέκροψ, ἀφ' οὗ ἔξεσεν ὀλίγον τὸν ἀντίχειρα διὰ τοῦ λιχανοῦ του, βλέπω ὅτι αἱ ὑποσχέσεις σας, μεγάλαι, ὑπερβολικαὶ ἑκατέρωθεν, ἰσοζυγοῦσι περίπου. Ἐπίσης ἐξισοῦνται καὶ ὅσα κακὰ ἐπιφέρετε ἢ ἐπιτρέπετε εἰς τοῦτον τὸν τόπον. Ἐπὶ τῶν παρόντων κακῶν δὲν δύναμαι νὰ στηρίξω τὴν πρόκρισίν μου· ἐπὶ δὲ τῶν μελλόντων ἀγαθῶν πῶς νὰ ἐπιφέρω κρίσιν ἐγὼ ὁ ἐφήμερος, ἐγὼ ὁ μὴ ἔχων τὴν προφητικὴν χάριν τοῦ μέλλοντος; Εἰμὶ ἁπλοῦς ἄνθρωπος, καὶ παρ' ἡμῖν τοῖς ἀνθρώποις ἄξιος εὐγνωμοσύνης λογίζεται οὐχὶ ὁ πολλὰ ὑποσχόμενος, ἀλλ' ὁ ἀληθῶς εὐεργετῶν. Ἂν τοῦτο ἰσχύῃ καὶ εἰς τὸν Ὄλυμπον, πράξατέ τι ἐμπρός μου ὑπὲρ τούτου τοῦ τόπου, καὶ εἰς τὴν μεγαλητέραν εὐποιΐαν δοθήσεται τὸ μεγαλήτερον γέρας.

Ἀμφότεροι οἱ θεοὶ ἔνευσαν τότε ὡς ἂν ἔλεγον,

— Μὰ τὸν Δία, δι' ἄνθρωπον ἀνόητα δὲν ὁμιλεῖ.

— Μάλιστα, εἶπεν ὁ Ποσειδῶν· καὶ ἰδού!

— Καὶ διὰ τῆς τριαίνης του ἔπληξε διαίως τὸν ξηρὸν βράχον· ὁ δὲ βράχος ἐσείσθη σφοδρῶς, καὶ ἐσχίσθη δίχα, καὶ ἡ τρίαινα ἐβυθίσθη μέχρι τῶν σπλάγχνων τῆς γῆς, καὶ ἠνέῳξε φρέαρ πλησθὲν ὕδατος, ὅπερ ἐβόα διὰ τῆς μεγάλης φωνῆς τῆς θαλάσσης.

— Ἰδού! ἐπανέλαβεν ὁ Ποσειδῶν, δίδωμι τὸ ὕδωρ εἰς τὴν αὐχμηρὰν Ἀττικὴν, δίδωμι τὴν θάλασσαν εἰς τοὺς κατοίκους τῆς πετρώδους ἀκτῆς. Ἡ πυρὰ τοῦ ἡλίου ἤθελεν ἀποξηράνει πᾶσαν τὴν ζωτικήν της ἰκμάδα, ἤθελεν ἀποῤῥοφήσει τὰ σπάνια νάματα τῶν ῥυάκων της, ἀπομαράνει ῥιζηδὸν τὰ φυτά της, καὶ μεταβάλει τὴν γῆν της εἰς φλέγουσαν κόνιν. Τὸ φρέαρ τοῦτο τὴν ἔσωσε! Τεχνητὸς ῥύαξ θέλει ἀνασύρεσθαι ἐκ τῶν ἐγκάτων τῆς γῆς, καὶ θέλει διαχέει δρόσον καὶ ζωὴν ἐπὶ τὴν ἐπιφάνειαν, καὶ μεταβάλλει τὴν ἔρημον εἰς εὐθαλῆ καὶ εὔφορον κῆπον.

Προσέτι δὲ, ὅταν μαστίζῃ τὸ Αἰγαῖον ὁ νότος, θέλει κυματεῖ καὶ τὸ φρεάτιον τοῦτο ὕδωρ, εἰς ἔνδειξιν ὅτι δωροῦμαι δι' αὐτοῦ εἰς τὰς Ἀθήνας τὴν θάλασσαν, ἥτις θέλει εἰσθαι τοῦ πλούτου των ἡ πηγὴ, τῶν θριάμβων των τὸ πεδίον, καὶ θέλει περιφέρει τὰς τροπαιούχους σημαίας των ὅπου περιφέρει τὰ κύματά της.

— Αὐτὰ, εἶπεν ὁ Κέκροψ, δὲν εἶναι εὐκαταφρόνητα· ἀλλ' ὁ δικαστὴς, ἵνα κρίνῃ ἀμεροληπτως, πρέπει ν' ἀκούσῃ τὰ μέρη ἀμφότερα.

Αὕτη ἦτον πλαγία πρόσκλησις εἰς τὴν Ἀθηνᾶν, ὅπως καὶ αὐτὴ ὁμιλήσῃ.

Τότε ἡ Ἀθηνᾶ ἐκτύπησεν ἐπίσης τὴν γῆν, ἀλλὰ διὰ τοῦ ποδός της, καὶ ἀμέσως ἀνεφύη ὡς πηχυαῖος θαλλὸς ἐλαίας, ὅστις ταχέως βλαστάνων, ηὔξησεν εἰς εὐθαλὲς καὶ πολύκαρπον δένδρον. Ὁ Κέκροψ ἐτέρπετο ἐπὶ τῇ θέᾳ αὐτοῦ, καὶ ηὐφραίνετο δροσιζόμενος ὑπὸ τὴν σκιάν του. Ἡ δ' Ἀθηνᾶ, κόψασα, τῷ προσέφερεν ἕνα τῶν πρασίνων καρπῶν αὐτοῦ· ἀλλ' ὁ Κέκροψ, προσαγαγὼν αὐτὸν εἰς τὸ στόμα του, διέστρεψε τὸ πρόσωπον σιωπῶν. Ἐν τούτοις οἱ καρποὶ ὡριμάσαντες, ἀπὸ πρασίνων ἔγινον μέλανες, καὶ ἡ Ἀθηνᾶ ἔδωκε καὶ ἐκ δευτέρου καρπὸν καὶ εἰς τὸν Κέκροπα, ὅστις ἀπογευσάμενος, τὸν εὗρεν ἡδὺν εἰς βρῶσιν, καὶ ἡ πλάστιγξ τῆς κρίσεώς του, ἀπὸ τοῦ Ποσειδῶνος, πρὸς ὃν εἶχεν ἐντελῶς κλίνει, ἤρχισεν ἤδη ἀδιοράτως νὰ τρέπηται κατ' ἐναντίαν διεύθυνσιν.

— Ἂν τὸ ὕδωρ γονιμοποιῇ τὴν γῆν, εἶπεν ἡ Ἀθηνᾶ, ἰδοὺ τῆς γονιμότητος αὐτῆς τὸ ἄριστον προϊόν. Αὐτὸ ἐνδύον καὶ πεδιάδας καὶ ὄρη, θέλει μεταβάλει τὴν ἔρημον τῆς Ἀττικῆς εἰς χαριέστατον κῆπον. Αὐτοῦ ὁ καρπὸς ἔσται τῶν κατοίκων αὐτῆς τροφὴ προσφιλής. Ὁ δ' ὀπὸς αὐτοῦ, οὐ μόνον ἔσται τῶν τεχνῶν βοηθὸς, ἀλλ' ἀφανεῖς ἐγκλείων τὰς τοῦ ἡλίου ἀκτῖνας, δωρήσεται ἐπὶ γῆς τὸ οὐράνιον φῶς, καὶ παρατενεῖ ἐν τῇ νυκτὶ τὴν ἡμέραν. Ἀλλὰ πρὸ πάντων ἐν τῷ δένδρῳ τούτῳ δωροῦμαι ὑμῖν τὸ ὑπέρτατον τῶν ἀγαθῶν, τὴν εἰρήνην, τῆς φρονήσεως θυγατέρα. Αὕτη εἶναι τῶν ἀνθρώπων ἡ μεγαλουργὸς εὐεργέτις, αὕτη ἡ πλουτοδότις θεὰ, αὕτη ἡ τῶν ἐθνῶν ἐμπεδοῦσα τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν εὐημερίαν ῥιζοῦσα. Οἱ ἀνδρικοὶ ἀγῶνες, ὁ πόλεμος καὶ αἱ νίκαι, ἃς οὐχ ἧττον θαλλὸς τῆς ἐλαίας μου θέλει ἀμείβει, τότε συμβάλλονται εἰς τῶν ἀνθρώπων τὴν εὐτυχίαν, ὅταν μόνον προπαρασκευάζωσι τὴν εἰρήνην. Ἄλλως φυτεύουσι χωρὶς νὰ θερίζωσι, καταστρέφουσι χωρὶς νὰ οἰκοδομῶσιν. Εὐτυχὴς ὁ λαὸς ὁ ἀσπασάμενος τὴν εἰρήνην, καὶ νικῶν οὐχὶ ἵνα νικήσῃ, ἀλλ' ἵνα διατηρήσῃ τὸν θησαυρὸν αὐτῆς. Πᾶσα ἡμέρα αὐτοῦ, ἡμέρα εὐδαιμονίας, πᾶν βῆμα αὐτοῦ τὸν προάγει εἰς εὐπορίαν, πᾶς βῶλος αὐτοῦ μεταβάλλεται εἰς χρυσόν.

Ὁ Κέκροψ τότε ἀπεκρίθη·

— Ἀμφότερα τὰ δῶρα ὑμῶν εἰσὶ θεῖα καὶ ἀνεκτίμητα. Ἀλλ' ἐπειδὴ εἰς τὴν ἐμὴν ἀσθενῆ ἀνθρωπίνην κρίσιν ἀνετέθη ἡ δεινὴ αἵρεσις μεταξὺ τῶν δύω, ἐπικαλοῦμαι μὲν ἀμφοτέρους ἱ-

λέους εἰς τὴν χώραν ταύτην, ἀλλὰ τὴν κυριότητα αὐτῆς ἀνατίθημι εἰς τὸν ἐπαγγελλόμενον ὄχι τοὺς κεραυνοὺς τῶν πολέμων καὶ τὴν ἐκ τούτων μεγάλην ἀλλὰ στιγμιαίαν λαμπρότητα· τὴν παραχωρῶ εἰς τὸν χορηγοῦντα ἡμῖν τὰ ἀγαθὰ τῆς εἰρήνης, καὶ τὸ ἥμερον ἀλλὰ διαρκὲς αὐτῆς φῶς.

Ἅμα δὲ ταῦτα εἶπεν, ὁ Ποσειδῶν ἀνεπήδησε θυμωθεὶς, καὶ ἐπάταξε τὸ ἔδαφος τῆς Ἀκροπόλεως διὰ τῆς τριαίνης του, ἧς τὰ ἴχνη τῶν ἐδόντων φαίνονται μέχρι τοῦδε ἐπὶ τοῦ βράχου. Μετὰ ταῦτα δ' ἐβυθίσθη βιαίως εἰς τὸ Αἰγαῖον, καὶ τὰ ἀφρίζοντα αὐτοῦ κύματα ἀνεπήδησαν μέχρι τοῦ οὐρανοῦ.

Ἡ δ' Ἀθηνᾶ, ἠρέμα διὰ τῆς χειρὸς καὶ εὐμενῶς νεύσασα πρὸς τὸν Κέκροπα, ἀπέβλεψε μετὰ ταῦτα πρὸς τὰς θυγατέρας αὐτοῦ, καὶ αἰφνήδιός τις στοχασμὸς ἐφάνη ἀναφυεὶς ἐντὸς τῆς σοφῆς κεφαλῆς της. Μακρὸν δὲ καὶ σκεπτικὸν ἐπ' αὐτὰς προσήλωσε βλέμμα, καὶ ἔπειτα ἀπέπτη εἰς τοὺς ἀέρας, φῶς καὶ ἀρώματα διαχύσασα εἰς τὴν ἀτμοσφαῖραν.

— Πόσον γλυκεῖς καὶ ἡγεμονικοὶ οἱ γλαυκοὶ ὀφθαλμοὶ τῆς θεᾶς, εἶπεν ἡ Πάνδροσος, ἡ μία τῶν θυγατέρων τοῦ Κέκροπος. Τὸ βλέμμα της ὡς βέλος μοὶ διεπέρασε τὴν καρδίαν, καὶ ὡς ῥλὸξ μοὶ ἀνῆπτε τὸ αἷμα.

— Πόσον δὲν ὁμοιάζει τὴν ὡραίαν καὶ μεγαλοπρεπῆ θεὰν τὸ δύσμορφον αὐτὸ ξόανόν της, εἶπεν ἡ ἀδελφὴ αὐτῆς Ἕρση, δεικνύουσα τὸ ξύλινον ἄγαλμα, εἰς οὗ τὸ αὐτοσχέδιον βάθρον ἐκάθητο.

— Δὲν ἠξεύρω, εἶπεν ἡ τρίτη ἀδελφὴ Ἀγραυλος, ἂν ἀξίζῃ νὰ κοπιάζωμεν κεντῶσαι δι' αὐτὸ πέπλον. Ἐγὼ δὲν κεντῶ πλέον· προτιμῶ νὰ κρεμάσω στέμματα εἰς τὸ δόρυ τοῦ Ἄρεως.

— Καὶ ἐγὼ, εἶπεν ἡ Ἕρση, νὰ καλλιεργήσω τὰς μυρσίνας, ἃς ἐφύτευσα περὶ τὸ ἄγαλμα τοῦ Ἑρμοῦ.

— Ἄφετε, πιστεύσατέ μοι, τὸν Ἑρμῆν καὶ τὸν Ἄρην, εἶπεν ἡ Πάνδροσος. Μὴ ἀσέβειαν πρὸς τὸ ἱερὸν ἄγαλμα. Ὁ πατήρ μας εἶπεν, ὅτι τοιοῦτον ὁποῖον εἶναι, ἔπεσεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ.

— Ἀληθῶς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἔπεσε, πάτερ; ἠρώτησαν αἱ δύω κόραι.

— Ὅταν ἐπὶ τῆς γῆς δὲν εὑρίσκωμεν τὴν καταγωγήν του, ἀπεκρίθη ὁ Κέκροψ, ὑπεκφεύγων τὴν ἐρώτησιν, πρέπει νὰ τὸ πιστεύωμεν ὡς πεμφθὲν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ Διΐπετὲς νὰ τὸ ὀνομάζωμεν.

Καὶ ἀπῆλθεν, ὅπως καλέσας οἰκοδόμους, περιτειχίσῃ εἰς τὸν αὐτὸν περίβολον τὰ ἱερὰ καὶ ὁρατὰ τῆς ἡμέρας ἐκείνης μνημόσυνα, παρὰ τὰ ξόανα τῆς Ἀθηνᾶς καὶ τοῦ Ἑρμοῦ, τὴν θάλασσαν ἢ τὸ φρέαρ τοῦ Ποσειδῶνος μετὰ τοῦ ἴχνους τῆς τριαίνης αὐτοῦ, καὶ τὴν ἐλαίαν τῆς Ἀθηνᾶς.

— Μὴ παραμελῆτε, ἀδελφαὶ, τὴν εὐσεβῆ ἡμῶν ἐργασίαν, ἐπανέλαβε παραινοῦσα ἡ Πάνδροσος. Τὰ Ἀθήναια μετ' ὀλίγον θέλουσιν ἐπιστῆ· πρέπει ὁ Πέπλος νὰ ἦναι ἕτοιμος.

Β'

Ἀλλ' ἐνῷ αἱ δύω κόραι ἤρχοντο νὰ καθήσωσι παρὰ τὴν ἀδελφήν των, αἴφνης ἔστησαν ἀμφότεραι, ἐφάνησαν ἀκροώμεναι, καὶ ἔπειτα ὡς δύω νέαι ἔλαφοι ὥρμησαν ὁμοῦ τρέχουσαι πρὸς τὴν πύλην τῆς Ἀκροπόλεως, δι' ἧς εἰσήρχοντο δύω νέοι ἐξόχου ὡραιότητος, ὁ μὲν ῥωμαλέος καὶ ἀνδρικὸς, τὴν ὄψιν ἔχων καταπληκτικὴν, τὸ βλέμμα εὐγενὲς καὶ σπινθηροβόλον, καὶ τὸ βάδισμα στιβαρόν· ὁ δὲ, νεανικὸς, τρυφερὸς καὶ κοῦρος, ὥστε ἐφαίνετο πετῶν ὅταν ἐπεριπάτει. Ὁ πρῶτος ἦτον ὁ Ἄρης, ὁ δὲ δεύτερος ὁ Ἑρμῆς.

Τὴν δ' ἐπαύριον ὁ Κέκροψ εἶχεν ἤδη περατώσει τὸν περίβολόν του, οὐχὶ ὅμως καὶ αἱ θυγατέρες του τὸν πέπλον τῆς Ἀθηνᾶς, διότι, ἂν ἡ Πάνδροσος ἔβλεπεν ἐμπρός της μόνον τὸ ἔργον της, αἱ ἄλλαι δύω, μεταξὺ ἐργαζόμεναι, ἔβλεπον τὸν Ἑρμῆν καὶ τὸν Ἄρην.

— Δὲν μοὶ λέγετε, ἀδελφαὶ, εἶπεν ἀφελῶς ἡ Πάνδροσος, καθημένη μετ' αὐτῶν καὶ κεντῶσα εἰς τὴν σκιὰν τῆς ἱερᾶς ἐλαίας, ποίαν εὐχαρίστησιν εὑρίσκετε εἰς τὴν συναναστροφὴν τῶν δύω ἐκείνων ξένων, ὥστε δι' αὐτοὺς ν' ἀμελῆτε τὴν ἱερὰν ἐργασίαν σας; Ποῦ ὑπάγετε μετ' αὐτῶν, τί λέγετε καὶ τί κάμνετε, ὅταν ἔρχωνται; Ἔχω πολλὴν περιέργειαν νὰ τὸ μάθω.

— Ὦ! ἀδελφὴ, εἶναι κάκιστον πρᾶγμα ἡ περιέργεια, εἶπεν ἡ Ἕρση, καὶ σὲ συμβουλεύω πολὺ νὰ τὴν ἀπομάθῃς.

— Δὲν ἠμπορῶ νὰ ἐννοήσω, εἶπεν ἡ Ἀγραυλος, πῶς εὑρίσκονται περίεργοι ἄνθρωποι! Εἶναι δι' ἐμὲ ἀνεξήγητον πάθος. Τί τοῖς μέλλει διὰ τῶν ἄλλων τὰ μυστικά; Διατί δὲν περιορίζονται εἰς τὰ ἰδικά των;

— Ὅταν δὲν θέλητε, ἀδελφαὶ, νὰ μ' εἰπῆτε ὅ,τι σᾶς ἐρωτῶ, εἶπεν ἡ Πάνδροσος μετὰ πολλῆς ἀφελείας, ἐννοεῖται ὅτι δὲν ἐπιμένω. Ὁμολογῶ ὅμως ὅτι εἶμαι περίεργος.

Ἐνῷ δὲ ταῦτα ἐλέγοντο, ἀνέλαμψεν αἴφνης ὁ οὐρανὸς, καὶ αὖρα μυροβόλος περιεχύθη περὶ τὴν Ἀκρόπολιν, ἐκ φωτεινῆς δὲ νεφέλης ἐπεφάνη εἰς τὰς τρεμούσας κόρας ἡ Ἀθηνᾶ, γνώριμος ἐκ τῶν αἰθρίων γλαυκῶν ὀφθαλμῶν της, ἐκ τοῦ ἔγχους καὶ τῆς ἀσπίδος της, καὶ ἐκ τοῦ ποδήρους χιτῶνός της, ἐφ' οὗ ἀπαισίως ἐμόρφαζεν ἡ τερατώδης κεφαλὴ τῆς Γοργῶνος. Στασὰ δ' ἐμπρὸς τῶν νεανίδων,

— Σᾶς εἶδα χθὲς εὐσεβεῖς καὶ ἐπιμελεῖς, εἶπε· σᾶς φέρω ἐν δεῖγμα τῆς ἐμπιστοσύνης μου.

Λαβοῦσα δὲ μικρὸν κιβώτιον ὑπὸ τὴν ἀσπίδα της,

— Σᾶς παραδίδω, ἐπρόσθεσε, τὴν παρακαταθήκην αὐτοῦ. Φυλάξατέ το ἐπιμελῶς, καὶ προσέξατε μὴ τύχῃ καὶ ἀνοιχθῇ.

Εἶπε, καὶ εἰποῦσα ἀπέπτη.

Αἱ δὲ κόραι ἔμειναν ἀκίνητοι, ἄφωνοι καὶ σχεδὸν ἄπνοες.

Ἀλλὰ κατ' ὀλίγον ἤρχισαν νὰ συνέρχωνται.

— Ἡ Ἀθηνᾶ! εἶπεν ἡ Πάνδροσος.

— Ἡ Ἀθηνᾶ! ἡ Ἀθηνᾶ! ἐπανέλαβον αἱ ἄλλαι δύω. Ἔπειτα δὲ τὰ βλέμματα καὶ τῶν τριῶν ἐστράφησαν πρὸς τὸ κιβώτιον.

— Ἀλλὰ τὸ κιβώτιον τοῦτο! εἶπεν ἡ Ἄγραυλος. Τί ἄρα νὰ εἶναι; τί περιλαμβάνει;

— Τί παράδοξον μυστήριον! εἶπεν ἡ Ἕρση.

— Ἱερὰ παρακαταθήκη, εἶπεν ἡ Πάνδροσος· ἡ θεὰ μᾶς τὴν ἐνεπιστεύθη· πρέπει νὰ τὴν φυλάξωμεν μετὰ φόβου καὶ μετὰ πίστεως.

— Ὦ! ἀναμφιβόλως, ὑπέλαβεν ἡ Ἕρση, πρέπει νὰ τὴν φυλάξωμεν. Ἀλλὰ τί ἄρά γε περιέχει;

— Ἴσως ἄγνωστόν τινα θησαυρόν, εἶπεν ἡ Ἄγραυλος, μετ' ἀστράπτοντος βλέμματος· ἴσως πολυτίμους λίθους συλλεγέντας εἰς τοῦ Ὀλύμπου τὰς κορυφὰς ἢ τὰς φάραγγας.

— Ἴσως νέκταρ ἢ ἀμβροσίαν, ἐπρόσθεσεν ἡ Ἕρση. Ἴσως τι οὐράνιον προϊὸν ἄγνωστον εἰς τὴν γῆν.

— Ἢ φάρμακόν τι δίδον τὴν ἀθανασίαν, εἶπεν ἡ Ἕρση Ὦ! ἂν μόνον ἦτο δυνατὸν νὰ τὸ ἴδωμεν!

— Ἄπαγε! εἶπεν ἡ Πάνδροσος. Ἡ Ἀθηνᾶ ἀπηγόρευσε ν' ἀνοιχθῇ τὸ κιβώτιον.

— Ἄπαγε! ἀναμφιβόλως! ἀπεκρίθη ἡ Ἕρση. Βεβαίως, ἡ Ἀθηνᾶ εἶπε νὰ μὴ ἀνοιχθῇ· ἀλλ' ἤθελον τόσον νὰ ἠξεύρω τί περιέχει!

— Ὦ! μίαν μόνον γωνίαν ἂν ἦτον δυνατὸν νὰ διεγείρωμεν, εἶπεν ἡ Ἄγραυλος.

— Φυλαχθῆτε, ἀδελφαί, φυλαχθῆτε, εἶπεν ἡ Πάνδροσος. Ἐνθυμηθῆτε τῆς θεᾶς τὸν λόγον.

— Τῆς θεᾶς τὸν λόγον, τὸν ἐνθυμούμεθα· τίς τὸν λησμονεῖ; ὑπέλαβεν ἡ Ἕρση. Ἀλλ' ἓν μόνον βλέμμα δύναται τόσον νὰ βλάψῃ;

— Ἀφῆτε τοῦτο, εἶπεν ἡ Πάνδροσος· νικήσατε τὴν περιέργειάν σας· αἰδέσθητε τὴν θεάν· φοβήθητε τὴν ὀργήν της.

Αἱ κόραι ὑπήκουσαν, καὶ ἤρχισαν νὰ κεντῶσι σιωπηλῶς. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγα λεπτά,

— Ἄγραυλε! εἶπεν ἡ Ἕρση.

— Ἕρση, ἀπεκρίθη αὐτή.

— Μόνον ἓν βλέμμα! εἶπεν ἐκείνη.

— Ἓν μόνον βλέμμα, ἀπεκρίθη ἡ Ἄγραυλος, τί θὰ βλάψῃ; Ἴδε, τὸ πῶμα ὑποχωρεῖ. Ὀλίγον ἂν τὸ ὠθήσω, ἀνοίγει.

— Ὀλίγον μόνον, εἶπεν ἡ Ἕρση, καὶ τὸ κλείομεν πάλιν ἀμέσως.

— Πρὸς Ἀθηνᾶς, σᾶς παρακαλῶ, ἀδελφαί· σᾶς ἐξορκίζω νὰ μὴ πράξητε τοῦτο, ἀνέκραξεν ἡ Πάνδροσος.

— Ἀλλ' ἀμέσως θὰ τὸ κλείσωμεν πάλιν, ἐπανέλαβεν ἡ Ἄγραυλος, κρατοῦσα ἤδη εἰς τὰς χεῖρας τὸ πῶμα. Ἡ Ἀθηνᾶ εἶναι ἤδη εἰς τὴν ἑστίαν τοῦ πατρός της· οὔτε θὰ ὑποπτεύσῃ ὅτι τὸ ἠγγίσαμεν. Νὰ τὸ ἀνοίξω;

— Μή, μή! εἶπεν ἡ Πάνδροσος.

— Ἄνοιξον, ἄνοιξον, εἶπεν ἡ Ἕρση.

— Τὸ ἀνοίγω λοιπόν, εἶπεν ἡ Ἄγραυλος.

— Ὦ! ἐγὼ φεύγω, καὶ ἀποστρέφω τὸ πρόσωπον, ἀνέκραξεν ἡ Πάνδροσος, ἐγερθεῖσα, καὶ δρομαίως μακρυνομένη.

— Ἄνοιξον, ἄνοιξον, ἐπανέλαβεν ἡ Ἕρση. Ἓν μόνον βλέμμα, καὶ ἀμέσως τὸ κλείει.

Καὶ ἡ Ἄγραυλος διὰ ταχείας κινήσεως τῆς χειρὸς ἠνέῳξε τὸ πῶμα.

— Ἀ! ἀνεφώνησαν καὶ αἱ δύω συγχρόνως, καὶ κατέρριψαν πάλιν τὸ πῶμα, μείναισαι ὡς ἀπολελιθωμέναι, διότι εἰς τὸ κιβώτιον, ἀντὶ πολυτίμων κόσμων καὶ θησαυρῶν, εἶδον κείμενον ..... βρέφος.

Ἐνῷ δὲ αὗται ἀνεφώνουν ἐκπληττόμεναι, κορώνη ἠγέρθη ἐκ τῶν κλάδων τῆς ἱερᾶς ἐλαίας, καὶ ὀξεῖαν κραυγὴν ἀφεῖσα, διέσχισε πρὸς βορρᾶν τὸν ἀέρα

— Εἶδες; ἠρώτησεν ἡ Ἄγραυλος, δειλῶς ἀναβλέψασα πρὸς τὴν Ἕρσην.

— Εἶδα, εἶπεν αὐτή. Ἡ Ἀθηνᾶ! Λοιπὸν ὅλαι αἱ καυχήσεις, καὶ ὅλη ἡ αὐστηρότης....;

— Προσποίησις! ἐψιθύρισεν ἡ Ἄγραυλος μετὰ φωνῆς ἥτις μόλις ἠκούετο.

— Καὶ ἡμεῖς ἐμπρός της ἐτρέμομεν! εἶπε μετὰ τόλμης ἡ Ἕρση. Δὲν ἔχομεν νὰ τὴν φοβώμεθα. Καὶ αὐτὴ ἀσθενὴς ὡς ἡμεῖς.

— Εἶδες τί ἄσχημον βρέφος! εἶπεν ἡ Ἄγραυλος.

— Ναί! καὶ παρετήρησας τοὺς πόδας του; ἀπεκρίθη ἡ Ἕρση. Δὲν ἠξεύρω πῶς μ' ἐφάνησαν στρεβλοὶ καὶ ῥαιβοί. Ὄφεις μᾶλλον ἢ πόδες παιδίου ὡμοίαζον.

— Ὦ! τῷ ὄντι· ἄρες νὰ ἴδω!

Καὶ ἠνέῳξαν πάλιν τὸ κιβώτιον, καὶ ἡ μορφὴ τοῦ παιδίου, καὶ τῆς Ἀθηνᾶς ἡ διαγωγή, ἦσαν ἀλληλοδιαδόχως τὸ ἀνεξάντλητον θέμα τῆς γλωσσαλγίας των.

Γ'

Ἐν τούτοις δ' ἡ Ἀθηνᾶ, ἀφ' οὗ, παραδοῦσα αὐταῖς τὸ κιβώτιον, ἐπέβη τοῦ νέφους της πάλιν, ἀπ' αὐτοῦ ἐπέβλεψεν ἄνωθεν ἐπὶ τὴν μέλλουσαν πόλιν της μετὰ στοργῆς καὶ μεριμνης, καὶ εἶδεν αὐτὴν καταλλήλως κειμένην διὰ τὸ προωρισμένον αὐτῆς μεγαλεῖον, καὶ τὸ φρούριον τῆς Ἀκροπόλεως ὡς βασιλικὸν στέμμα ἐπιστέφον αὐτήν, καὶ πρὸς ἀνατολὰς μὲν τὸν Ὑμηττόν, πρὸς νότον δὲ τὸ Μουσεῖον, πρὸς δυσμὰς δὲ τὸν Ἄρειον Πάγον, περιβάλλοντας αὐτὴν ὡς φυσικὰ ὀχυρώματα. Ἀλλὰ πρὸς βορρᾶν τὴν εἶδεν ἄφρακτον μέχρι τοῦ ἀπέχοντος Βριλησσοῦ, καὶ ἐλυπήθη· ὥρμησεν ἑπομένως πρὸς τὸ ὄρος ἐκεῖνο, ἔκοψεν ἕνα τέμαχον αὐτοῦ διὰ τῆς αἰχμῆς τῆς λόγχης της, ὅπως τὸν θέσῃ προτείχισμα κατὰ τὴν ἀσθενῆ θέσιν, καὶ, ἀφ' οὗ τὸν ἔπαλεν εἰς τὴν παλάμην της, τὸν ἐφορτώθη εἰς τὸν ὦμον, καὶ ἀπέπτη πρὸς τὴν Ἀκρόπολιν.

Ἀλλὰ καθ' ὁδὸν τὴν ἀπήντησεν ἡ λάλος κορώνη, ἥτις εἶχεν ἀναπτῆ ἀπὸ τῆς ἐλαίας, καὶ τὴν προσεῖπεν ὡς ἕπεται·

— Κρὰ κρά! Κυρὰ Ἀθηνᾶ, κυρὰ Ἀθηνᾶ!

— Τί θέλεις, κορώνη μου, καὶ μ' ἀναχαιτίζεις; Ὑπάγω νὰ φράξω τὴν καλήν μου πόλιν, νὰ ἔχῃ βράχους ὡς ἐπάλξεις, καὶ ὡς πυργώματα ὄρη.

— Κρὰ κρά, εἶπεν ἡ κορώνη. Ὀχυρόνεις καὶ φράττεις, καὶ αἱ κόραι ἠνέῳξαν τὸ κιβώτιον, καὶ ὁ ἥλιος εἶδε τὸ βρέφος καὶ ἐξεπλάγη.

— Κακὴ κορώνη, κακῶν ἄγγελε! μὴ φθάσῃς νὰ πατήσῃς τὴν Ἀκρόπολιν ποτὲ πλέον! Τὸ κιβώτιον, τὸ κιβώτιον! ἀνέκραξεν ἡ Ἀθηνᾶ, καὶ ἠνέῳξεν εὐρέως τοὺς ὀφθαλμούς, τὸ στόμα καὶ τὰς χεῖρας, λησμονοῦσα τὸ ἄχθος της, ὅπερ πεσόν, ἔμεινε δι' αἰώνων κείμενον κατὰ γῆς, καὶ ὠνομάσθη Λυκαβηττὸς ὑπὸ τῶν μετὰ ταῦτα ἀνθρώπων.

Καὶ ἡ μὲν κορώνη, τῆς θεᾶς τρομάζουσα τὴν ἀρὰν, ἔκτοτε οὐδέποτε πλέον ἐπέβη τῆς Ἀκροπόλεως[1] ἡ δὲ θεὰ ἔπτη εὐθὺ πρὸς αὐτὴν, καὶ, ἀοράτως ἀλλ' ὁρῶσα αὐτὴ, εἶδε τὰς δύω κόρας κυπτούσας ὑπὲρ τὴν λάρνακα, καὶ πολυπραγμονούσας περὶ τὸ βρέφος.

— Ἐπάρατοι σεῖς καὶ ἡ ἄπιστος περιέργειά σας! Κακαὶ κακῶς ἀπόλοισθε! ἔκραξεν ἡ θεά, καὶ ἡ κραυγή της ἀντήχησεν ὡς βροντὴ εἰς τὰς φάραγγας τοῦ Ὑμηττοῦ, τοῦ Βριλησσοῦ καὶ τοῦ Πάρνηθος· καὶ ἔνευσε φοβερά, καὶ ἐσείσθη ἡ γῆ, καὶ ἐσείσθησαν τῶν δυστυχῶν νεανίδων αἱ φρένες καὶ αἱ καρδίαι.

— Ἕρση, Ἕρση! τί εἶναι τὸ βαθὺ τοῦτο σκότος; ἐρώναξεν ἀναπηδῶσα ἡ Ἄγραυλος Διατί ὡς φλεγομένη πίσσα διαῤῥέει ὁ οὐρανός; διατί τὰ ὄρη παλαίουσιν ὡς μαινόμενα; διατί ἡ γῆ συστρέφεται στροβιλίζουσα;

— Ἄκουσον, ἀνέκραξεν ἡ Ἕρση, ἡ θάλασσα βοᾷ ὡς ἐκ μυρίων στομάτων, καὶ κορυβαντιῶσα τινάσσεται· ὁ οὐρανὸς ἐῤῥάγη καὶ προχέει ὑλακτοῦντας τοὺς καταῤῥάκτας του, καὶ ὁ βορᾶς συρίζει συναυλίαν μετὰ τοῦ νότου! Ἡ φύσις ὅλη μυκᾶται ὡς σφαγιαζομένη.

— Ὦ! πῶς οἱ οὐρανοὶ ἠνεῴχθησαν! εἶπεν ἡ Ἄγραυλος. Ποῖον φῶς, χιλιαπλάσιον τοῦ φωτὸς τῆς ἡμέρας, διεχύθη ἐπὶ τῆς γῆς! Ἴδε, ἴδε τὰ χαρίεντα δάση· ἴδε, ἴδε τοὺς λειμῶνας. Ἴδε, ἴδε τὰ ἄνθη, τοὺς ῥύακας καὶ τοὺς λόφους! Ὦ! πῶς ἡ γῆ σχίζεται! Φῶς ἐκχεῖται ἐκ τῆς χαινούσης πληγῆς της. Αἱ Ἐριννύες! Ἕρση! φρίκη! αἱ Ἐριννύες ἐξέρχονται! Ὄχι! δὲν εἶναι αἱ Ἐριννύες! Εἶναι ὁ Ἄρης! ὁ ἀνδρεῖός μου Ἄρης! Πάλλει τὴν φοβερὰν λόγχην του, καὶ με καλεῖ εἰς χορόν!

— Ὦ! ποῖος ἦχος πλήττει τὴν ἀκοήν μου! ἔλεγε συγχρόνως ἡ Ἕρση. Ποία ἐπουράνιος μουσικὴ διαχεῖται ἐπὶ τῆς γῆς! Ἄκουσον, ἄκουσον τὰς μυρίας κιθάρας, ἄκουσον, ἄκουσον τοὺς χιλιοστόμους αὐλούς, ἄκουσον τὰ χίλια μέλη συγχεόμενα εἰς ἓν μέλος. Ἀλλὰ πῶς; προχωροῦσιν αἱ Ἐριννύες τρύζουσαι τοὺς ὀδόντας, καὶ ὑλακτοῦσαι ὡς πειναλέαι λύκαιναι! Ὄχι! δὲν εἶναι αἱ Ἐριννύες, εἶναι ὁ καλός μου Ἑρμῆς, γλυκὺ μειδιῶν, τὴν τρίχορδον χελώνην του κρούων, καὶ προσκαλῶν με εἰς τὸν χορόν.

Καὶ συγχρόνως ἀνέκρουσαν ἀμφότεραι ᾆσμα ἀνέκφραστον καὶ ἀνήκουστον, οὔτε ὀλοφυρμὸν, οὔτε ἀλαλαγμὸν, ἀλλ' ἀμφοτέρων μετέχον, καὶ ἐκπλῆττον τὴν ἠχὼ τῶν πέριξ σπηλαίων. Κρατούμεναι δὲ καὶ ἐκ τῶν χειρῶν, ἤρχισαν ἀλλόκοτον ὄρχησιν, συνισταμένην εἰς ἅλματα καὶ στροφὰς παραφόρους, ὧν ἑκάστη τὰς ἐπλησίαζεν εἰς τοῦ κρημνοῦ τὸ ἄφρακτον χεῖλος.

Ἐπιστᾶσαι δὲ εἰς αὐτὸ, ἐξέτειναν ἀμφότεραι μειδιῶσαι τὰς χεῖρας, καὶ

— Ἔλθε, ὦ φίλτατε Ἄρη, ἔλθε, ὦ Ἑρμῆ, προφέρουσαι, ἐπήδησαν ἐμπρός, καὶ κατὰ τῶν βράχων ῥιφθεῖσαι μετὰ μεγάλης κραυγῆς, κακῶς συνετρίβησαν.

Τοιαύτη ἦν ἡ πρώτη ποινὴ τῆς πρώτης γυναικείας περιεργείας ἐν Ἀθήναις.

Δ'

Τὴν λύπην τῆς Πανδρόσου διὰ τὴν καταστροφὴν ταύτην ἀφήνομεν τὸν ἀναγνώστην νὰ συμπεράνῃ, καὶ τόσῳ μᾶλλον, καθ' ὅσον δὲν τὴν ἠξεύρομεν. Πιθανὸν δὲ φαίνεται ὅτι ἀπέδωκεν εἰς τὰς θανούσας αὐτῆς ἀδελφὰς τὰ τελευταῖα καθήκοντα, ἐνταφιάσασα αὐτὰς εἰς τὸ σπήλαιον παρ' ᾧ ἐκρημνίσθησαν, ὡς ἐνεταφίασε καὶ τὸν πατέρα της, ὅταν μετὰ ταῦτα ἀπέθανεν, εἰς τὸ ἱερὸν ἔδαφος παρὰ τὴν ἐλαίαν τῆς Ἀθηνᾶς· τὸ δὲ βρέφος, τῆς θεᾶς τὸν τρόφιμον, ἀναθρέψασα, ἐκάλεσεν αὐτὸ Ἐρεχθέα ἢ Ἐριχθόνιον.

Τὸ βρέφος τοῦτο κτίζησεν ἐπὶ τῶν βασιλέων Κραναοῦ καὶ Ἀμφικτύονος, καὶ μετὰ ταῦτα ἔγινε καὶ αὐτὸ βασιλεύς. Ἐπειδὴ δὲ ἦτον χωλὸς εἰς βαθμὸν ὥστε ἠναγκάσθη, ὅπως μετακινῆται, νὰ ἐφεύρῃ μηχανὴν, ἣν ἐκάλεσεν *ἅραξαν*, ἴσως διὰ τοῦτο, μὴ δυνάμενος νὰ μεταβαίνῃ ὅσον ἤθελε συνεχῶς εἰς τὸν τόπον ὃν καθιέρωσε τῆς προστάτιδός του ἡ νίκη, ᾠκοδόμησεν ἐν αὐτῷ τούτῳ τὴν οἰκόν του, τὸν μὲν ἕνα τοῖχον στηρίζων ἐπὶ τῶν βράχων τῆς Ἀκροπόλεως, εἰς δὲ τὸν ἄλλον περιλαβὼν καὶ τὸ φρέαρ, καὶ τὴν ἐλαίαν, καὶ τῆς τριαίνης τὰ ἴχνη, καὶ τὸν τάφον τοῦ Κέκροπος, καὶ τῆς Ἀθηνᾶς τὸ Διίπετες ξόανον.

Ἀλλ' ὁ Ποσειδῶν, ὅσον θεὸς καὶ ἂν εἶναι,

1. Ἐν ὅσῳ δηλαδὴ ἤρχεν ἐν τῇ Ἀκροπόλει ἡ Ἀθηνᾶ. Διότι ἤδη, ὡς ἐκδικούμενον τὴ κακὸν ὄρνεον, ἐξελέξατο οὐ μόνον τὴν Ἀκρόπολιν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν ναὸν τῆς Παρθένου, ὡς τὸ θέατρον τῆς ἀσχημονεστέρας του βδελυγμίας, καὶ πολλάκις τοῦ Παρθενῶνος ὁ ὀπισθόδομος φαίνεται χρῆζων Ἡρακλέους, ὡς τοῦ Αὐγείου οἱ στάβλοι.

ἠξεύρομεν ὅτι εἶναι φύσει ὀργίλος. Ἅμα λοιπὸν ἠττηθεὶς, ἐβυθίσθη, ὡς εἴπομεν, εἰς τὸν Ὠκεανὸν, πνέων τρικυμίαν καὶ θύελλαν, καὶ εὐτυχία ὅτι τότε ἀκόμη δὲν διέτρεχον τὰς θαλάσσας στόλοι, ἄλλως θὰ κατεποντίζοντο αὐτανδροι. Ἀφ' οὗ δ' ἔμεινε χωνεύων τὸν θυμόν του τεσσαράκοντα περίπου στιγμὰς, ἃς ἡμεῖς οἱ ὠκύμοροι ὀνομάζομεν ἔτη, ἀνῆλθε διὰ σίρωνος εἰς τὸν Ὄλυμπον, καὶ παρουσιάσθη εἰς τὸν Διὰ, ἐκδίκησιν μελετῶν.

— Τί ἔχει ὁ ἀγαθός μου ἀδελφὸς καὶ πνευστιᾷ ὡς τὰς φύσας τοῦ Ἡφαίστου εἰς τῆς Αἴτνης τὰ ἐργοστάσια; ἠρώτησεν ὁ Ζεύς.

— Εἷς αὐθάδης.... εἶπεν ὁ Ποσειδῶν, ἀποπνιγόμενος ὑπὸ τοῦ θυμοῦ του,—δὲν ἐξέτασα ἂν Αἰγύπτιος ἢ ἂν Πελασγὸς.... διότι φαίνεται τὴν φύσιν διπλοῦς.... ὁ βασιλεὺς.... ὁ οἰκιστὴς.... ὁ δὲν ἠξεύρω τί τοῦ βράχου ἐκείνου ὃν ὠνόμασε Κεκροπίαν..., ὁ Κέκροψ τέλος...

— Αἴ! τί ὁ Κέκροψ; ἠρώτησεν ὁ Ζεὺς, γελῶν διὰ τοῦ ἀδελφοῦ του τὴν ἔξαψιν.

Ἀλλὰ τὸ τί ἦτον δύσκολον νὰ εἰπῇ ὁ Ποσειδῶν· διότι πῶς νὰ κατηγορήσῃ τὸν Κέκροπα ὅτι, αἱρεθεὶς δικαστὴς, ἀπεφάσισε κατὰ συνείδησιν, καὶ πῶς νὰ τὸ παραστήσῃ ὡς ἔγκλημα εἰς τὸν Διὰ, ὅτι ἀντὶ τοῦ ἀδελφοῦ ἐδικαίωσε τὴν θυγατέρα αὐτοῦ; Ἀνάγκη λοιπὸν ἀντὶ τῆς ἀφορμῆς νὰ εὑρεθῇ πρόφασις.

— Ἀλλ' ὁ Κέκροψ, ὑπέλαβεν ὁ παντεπόπτης Ζεὺς, πρὸ πολλῶν στιγμῶν, ἢ ἐτῶν, ὡς λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀνήκει ἤδη εἰς τὸν ἀδελφὸν Πλούτωνα, καὶ ἀντ' αὐτοῦ βασιλεύει ἤδη ἐν Ἀθήναις ὁ θετὸς αὐτοῦ υἱὸς Ἐρεχθεύς.

Ἰδοὺ ἑτοίμη ἡ πρόφασις· καὶ πρὸς τούτοις ἡ ἐκδίκησις κατὰ τοῦ Ἐρεχθέως περιελάμβανεν οὐ μόνον τὸν δικαστὴν ἀλλὰ καὶ τὴν ἀντίζηλον, διότι ὁ Ἐρεχθεὺς ἦτον θετὸς ἀμφοτέρων.

— Ναὶ, περὶ τούτου τοῦ Ἐρεχθέως ἤθελον νὰ εἰπῶ, ἀπήντησεν ἀμέσως ὁ Ποσειδῶν. Ἠξεύρεις τί ἔπραξεν; Ὁ αὐθάδης αὐτὸς ἐπολέμει τοὺς γείτονάς του Ἐλευσινίους· καὶ ἐπειδὴ ὁ υἱός μου Εὔμολπος ἦλθεν ἐκ Θρᾴκης εἰς βοήθειάν των, ἐτόλμησε καὶ μοὶ τὸν ἐρόνευσε! Ἀκούεις, πάτερ ἀνδρῶν τε θεῶν τε; Τὸν υἱόν μου! Ὁ Ἐρεχθεὺς μοὶ ἐρόνευσε τὸν υἱόν μου!

— Ἀτρέμας ἔχε, ἀγαπητὲ, εἶπεν ὁ Ζεὺς μετ' ἀμιμήτου ἠρεμίας. Δι' ἕνα τῶν θνητῶν τούτων σκωλήκων ὀργίζεσαι; Νὰ κινήσω μόνον τὸν βραχίονά μου, καταστρέφω ὅλας τὰς γενεὰς αὐτῶν.

— Κίνησον λοιπὸν, εἶπεν ὁ φιλέκδικος Ποσειδῶν.

— Οὐ φροντὶς, Ἐνοσίχθων, ἀπεκρίθη ὁ Ζεὺς· καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα, ἔλαβεν ἀπὸ τῆς ὁπλοθήκης τῆς Αἴτνης ἕνα του κεραυνὸν, καὶ χασμώμενος τὸν ἀφῆκε νὰ πέσῃ εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ Ἐρεχθέως.

— Ἰδοὺ, φίλτατε, τῷ εἶπε. Ὕπαγε τώρα ν' ἀναπαυθῇς. Ἂν ὁ ζέφυρος σ' ἔστρωσε μαλακὴν τὴν κοίτην σου, ἄπλωσον τὸν ἕνα βραχίονα εἰς τὴν Ἀτλαντικὴν καὶ τὸν ἕτερον εἰς τὴν Εἰρηναίαν, καὶ ῥέγχε τὸν ῥόχθον τοῦ Ὠκεανοῦ.

Ὁ Ἐρεχθεὺς λοιπὸν ἔπεσεν ἐμβρόντητος, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τὸν ἐνεταφίασαν ἐντὸς τοῦ περιβόλου τῆς οἰκίας του.

Ἀλλ' ἐκεῖ, ἐξ ἄλλης γωνίας τοῦ Ὀλύμπου, ἠκούσθησαν μεγάλαι φωναὶ, καὶ ἡ Ἀθηνᾶ εἰσώρμησεν ἐρωτῶσα τίς ἐρόνευσε τὸν υἱόν της.

— Εὐφήμει, παρθένε, ἠθέλησε νὰ εἰπῇ ὁ Ζεύς. Ἀλλ' ἐκείνη εἰς ἀστεϊσμοὺς δὲν ἦτον ποσῶς διατεθειμένη, καὶ ὁ λόφος τοῦ κράνους της ἔνευε φοβερὸς, ἐνῷ ἀφ' ἑτέρου ὁ Ποσειδῶν ἠγριοῦτο. Λοιδωρίαι ἤρχισαν ἑκατέρωθεν νὰ διαφεύγωσι τὰ θεῖα στόματα, καὶ ἡ Ἔρις ἤρχιζε νὰ ἐπικρατῇ, τρίζουσα τοὺς ὀδόντας, ὅτι ὁ θριαμβός της ἤθελεν ἀνανεωθῇ ἐνώπιον τοῦ Διός.

Τοῦτον αὐτὸς τὸν κίνδυνον αἰσθανόμενος,

— Ὅ,τι ἔγινεν ἔγινεν, εἶπε. Τώρα εἰρήνην, παρακαλῶ. Ὁ ἀγαπητός σου Ἐρεχθεὺς ἀπέθανε, φίλη Τριτογένεια· ἃς τιμᾶται ὡς ἥρως, καὶ ἃς μείνῃ ὁ οἶκός του ἐσαεὶ σεβόμενος ὡς ἐδικός σου ναὸς, ὅπου μετὰ σοῦ νὰ λατρεύηται καὶ ἡ πιστή σου Πάνδροσος, ἡ ἠξεύρουσα νὰ μὴ πολυπραγμονῇ εἰς τὰ σκάνδαλα. Καὶ σὺ προσέτι, ἀδελφὲ,—προσέθηκεν ἔπειτα βλέπων τοῦ Ποσειδῶνος τὴν ὀργὴν ἑτοίμην νὰ ἐκραγῇ,—ἔχε καὶ σὺ τὸ μέρος σου εἰς τὸν οἶκον τοῦτον. Ὅπου σᾶς διήρεσε θεία ἀντιζηλεία, ἃς σᾶς ἑνώσῃ ἀνθρωπίνη λατρεία. Ἂς θύσωσιν οἱ Ἀθηναῖοι ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ βωμοῦ εἰς σὲ καὶ εἰς τὸν Ἐρεχθέα ἀναίμακτα θύματα, διότι ἱκανὸν αἷμα μεταξύ σας ἐχύθη.

Μετὰ τὴν ἐτυμηγορίαν λοιπὸν ταύτην, ἥτις ὡς πᾶσαι τῶν ὑπερτάτων ἀρχόντων αἱ ἐτυμηγορίαι ἐθαυμάσθη ὑπὸ τῶν αὐλικῶν τοῦ Ὀλύμπου, ὡς δεῖγμα ὑπερτάτης δικαστικῆς ἀγχινοίας, καὶ ἐπανέφερεν εἰς αὐτὸν πάλιν τὴν ἁρμονίαν, οἱ Ἀθηναῖοι καθιέρωσαν τὸν Οἶκον τοῦ Ἐρεχθέως ἢ τὸ Ἐρεχθεῖον, εἰς Ναὸν τῆς Πολιάδος Ἀθηνᾶς, καὶ διασκευάσαντες αὐτὸν ἀναλόγως, ἐτέλουν ἐν αὐτῷ τῆς θεᾶς τὴν λατρείαν.

Ε'

Μετά τινας δ' ἑκατονταετηρίδας, ἐπελθὼν ὁ Πέρσης κατὰ τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἀσεβῶς συλήσας τοὺς ναοὺς αὐτῆς, ἐπυρπόλησε καὶ τὸ Ἐρεχθεῖον μετ' αὐτῆς τῆς ἐλαίας, πρὸς μεγίστην θλῖψιν τῶν Ἀθηναίων. Ἀλλ' ὁποία ὑπῆρξεν ἡ χαρὰ αὐτῶν καὶ ὁποία ἡ ἔκπληξις, ὅταν μετὰ μίαν ἡμέραν ἀνελθόντες εἰς τὴν Ἀκρόπολιν κατὰ διαταγὴν τοῦ τυράννου, ὅπως θύσωσιν εἰς τὰ ἐρείπια τοῦ ναοῦ, εὗρον εἰς τὴν ἱερὰν ἐλαίαν ποδιαῖον ἢ διποδιαῖον θαλλὸν βλαστήσαντα ἐν μιᾷ νυκτὶ ἐπὶ τοῦ κεκαυμένου στελέχους!

Μετὰ βαθείας εὐλαβείας ἐδέχθησαν ὅλοι τὸ θαῦμα, καὶ ἅμα διὰ τῶν ἐνδόξων ἐκείνων ἀνδραγαθημάτων ἔσωσαν τῆς Ἑλλάδος τὴν ἐλευθερίαν, ἐμνήσθησαν τῆς προστάτιδος αὐτῶν θεᾶς, καὶ οὐ μόνον τῇ ἀνήγειραν τὸν μεγαλοπρεπῆ Παρθενῶνα, ἀλλ' ἀνῳκοδόμησαν ἐν Ὀλυμπιάδι 92ᾳ καὶ 93η τὸ Ἐρεχθεῖον μετὰ λαμπρότητος καὶ εὐπρεπείας ἀπεριγράπτου, τὸν πολυτελῆ εἰς αὐτὸ ἐφαρμόσαντες Ἰώνιον ῥυθμὸν, περιστήσαντες τρεῖς στοὰς, ὧν τὴν μίαν ἀντὶ κιόνων στηρίζουσι παρθένοι γλυπταὶ, τὰ γλαφυρὰ κιονόκρανα εἰς ἐπιχάλκους ἕλικας κάμψαντες, τὰς βάσεις διὰ κομψῶν πλοκάμων περικοσμήσαντες, τὸν λίθον εἰς ὁμοιότητα λεπτῶν ποικίλαντες ἀνθεμίων, καὶ πᾶν τὸ οἰκοδόμημα διὰ γραφῆς καὶ γλυφῆς πλουσίως καθωραΐσαντες. Διήρεσαν δὲ τὸν ὅλον ναὸν δίχα, τὸ μὲν αὐτοῦ, τὸν τάφον περιέχον τοῦ Ἐρεχθέως, τῇ Παλλάδι καθιερώσαντες καὶ τῷ Ποσειδῶνι, τὸ δὲ, τὴν ἐλαίαν ἐγκλεῖον καὶ τὸ φρέαρ καὶ τὸν τοῦ Κέκροπος τάφον καὶ τὸ ἀρχαῖον τῆς Ἀθηνᾶς ξόανον, εἰς τὴν Πάνδροσον ἀναθέντες. Ἀρχιτέκτονες δὲ τοῦ ἀρχιτεκτονικοῦ τούτου ἀριστουργήματος ἦσαν ὁ Ἀρχίλοχος καὶ ὁ Φιλοκλῆς.

Μόλις δ' εἶχε περατωθῇ ὁ ναὸς, καὶ μετὰ ἓν ἔτος (ἐν Ὀλ. 93η, γ') ἐξεράγη πυρκαϊὰ ἐν αὐτῷ· ἀλλὰ φαίνεται ὅτι ὀλίγον τὸν ἔβλαψε· πιθανῶς μόνον τῆς στέγης τὴν ξυλικήν.

Αἰῶνες παρῆλθον ἔκτοτε, ἐφ' ὧν ὁ ναὸς οὗτος ἦν τῶν Ἀθηνῶν τὸ ἐγκαύχημα, καὶ ἡ ἐγγύησις τῆς προστασίας τῆς Ἀθηνᾶς καὶ τοῦ Ποσειδῶνος. Ἀλλ' ἦλθον καὶ αἰῶνες καθ' οὓς ἀπέθανον ὁ Ποσειδῶν καὶ ἡ Ἀθηνᾶ. Τότε αἱ Ἀθῆναι, μετασχηματίσασαι ἀφιέρωσαν τὸν κομψὸν ναὸν εἰς τὸν ἀληθῆ Θεὸν τῶν χριστιανῶν. Ὅταν ὅμως ἐπέστη χρόνος καθ' ὃν καὶ αἱ Ἀθῆναι ἀπέθανον εἰς τὴν ἐλευθερίαν, τότε τὸ ἀριστούργημα τοῦτο τῆς οἰκοδομικῆς, τὸ περιλαβὸν καὶ στεγάσαν δύω ἀλληλοδιαδόχους θρησκείας, κατερρύη καὶ αὐτὸ λίθος πρὸς λίθον, καὶ τέλος, ἡ μὲν πρόστασις τῶν σεμνῶν Καρυατίδων ἐβεβηλώθη εἰς κατοίκημα τῶν παλακῶν τοῦ Ὀθωμανοῦ φρουράρχου, ὁ δὲ σηκὸς τοῦ ναοῦ ἐγένετο ἀποθήκη πυρίτιδος, ἥτις ἀναφθεῖσα ποτὲ, κατεσύντριψε τὰς θαυμασίας γλυφὰς εἰς κόνιν, καὶ τὴν οἰκοδομὴν πᾶσαν κατέρριψεν εἰς ἄμορφον σωρὸν ἐρειπίων.

ΣΤ'

Ἀλλ' οὐχὶ πᾶσαν· ἡ πρόστασις τοῦ μεγάλου πυλῶνος διετηρήθη ἀκεραία, ὡς ἂν ἔμενεν ἐπίτηδες, ὅπως συνδέσῃ τὸ τέλος μετὰ τῆς ἀρχῆς τοῦ ναοῦ τούτου, ὅπως παιᾶνες ἐλευθερίας καὶ θριάμβων τῆς Ἑλλάδος κατὰ τῶν βαρβάρων ἁγιάσωσι τοῦ τελευταίου του λίθου τὴν πτῶσιν, ὡς θριάμβων καὶ ἐλευθερίας παιᾶνες ἐδόξασαν τὴν θέσιν τῶν θεμελίων αὐτοῦ.

Ἡ νὺξ ἦτον, ὡς πᾶσαι σχεδὸν αἱ νύκτες τῶν Ἀθηνῶν, εὔδιος καὶ διάστερος. Ὁ ἀτρόμητος Γούρας, φρούραρχος τῆς Ἀκροπόλεως, ἀποσεισάσης τὸν ζυγὸν τῆς δουλείας, ἐκάθητο σύννους εἰς τὴν βαθμίδα τοῦ Παρθενῶνος· ἀλλ' ἀντὶ νὰ προσέχῃ εἰς τὸν σιδηροῦν κύκλον τῶν ἐχθρικῶν ὅπλων, ἅτινα ἐζώννυον τὸν ἱερὸν λόφον, ἢ εἰς τὸν ἀνδρεῖον καὶ καρτερικὸν λόχον τῶν προμάχων αὐτοῦ, προσήλου τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀναποσπάστως εἰς τὴν μόνην ἐναπολειπομένην στοὰν τοῦ λαμπροῦ ἐρειπίου. Ἀνελογίζετο ἄρα τὰς διαφόρους τύχας τοῦ σεβασμίου οἰκοδομήματος τούτου, καὶ προσανέβαινε διὰ τῆς μνήμης του τοὺς αἰῶνας ἀπὸ τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν ἡ βαρβαρότης τὸν ἐξωλόθρευσε μέχρι τῶν χρόνων καθ' οὓς οἱ θεοὶ τὸν καθίδρυον, ἢ ἐν τῷ μέσῳ τῆς ταραχῆς τῶν ὅπλων καὶ τῶν κινδύνων, προσέφερεν εἰς τοῦ ἐρειπίου τὴν μελαγχολικὴν καλλονὴν τὸν αὐτόματον φόρον τοῦ θαυμαστοῦ του;

Οὐχί! Ὁ ὀρεσίτροφος πολεμιστὴς μικρὸν ἐγνώριζεν, οὐδὲ πολὺ ἐμεριμνα περὶ τῶν συμβάντων τοῦ ἀρχαίου μνημείου, οὐδ' ἐμέθυεν εἰς ἐκστάσεις καλλιτεχνικάς. Ἀλλ' ἡ καρδία του ἐπέτα πρὸς τὸ μονήρες ἐρείπιον, διότι εἰς αὐτὸ εἶχεν ἐναποθέσει τὴν γυναῖκα καὶ τὰ παιδία του, ὅ,τι μετὰ τὴν πατρίδα του εἶχεν ἀγαπητὸν ἐπὶ γῆς· ἐφέρετο δὲ διὰ τῆς φαντασίας εἰς τὰς μελλούσας ἡμέρας, καθ' ἃς διὰ τῆς σπάθης του, καὶ διὰ τῆς σπάθης τῶν συστρατιωτῶν του ἀπαλλαγεῖσα, ἔμελλεν ἡ Ἑλλὰς ν' ἀναθάλῃ εἰς τὴν αὔραν τῆς ἐλευθερίας, καθ' ἃς ἡ γυνή του ἔμελλε νὰ στηρίζηται, σύζυγος ὑπερήφανος ἀνδρὸς ἐλευθέρου, μήτηρ ἐλευθέρων υἱῶν, ἐπὶ τοῦ τροπαιούχου βραχίονός του, καθ' ἃς τὰ τέκνα του, μὴ αἰσχυνόμενα διὰ τὸ ἔθνος των καὶ διὰ τὴν καταγωγήν των, ἔμελλον ν' ἀμιλλῶνται ὅπως ὑπηρετήσωσι τὴν πατρίδα των ἐπίσης ἐντίμως, ὡς ὑπηρέτησεν αὐτὴν ὁ πατήρ των.

Ἐν μέσῳ δὲ τῶν ἐπαγωγῶν τούτων ὀνείρων τοῦ μέλλοντος, περιέφερεν ἐνίοτε ἀδιάφορον βλέμμα εἰς τὸν ὑπὸ πυρίνων μετεώρων κατὰ πᾶσαν διεύθυνσιν διασχιζόμενον οὐρανὸν, καὶ παρηκολούθει, προκλητικῶς μειδιῶν, τὴν φλογερὰν παραβολὴν ἣν διέγραφε διὰ τῶν ἀέρων ἡ βόμβα κατερχομένη πρὸς τὴν ἀρχαίαν στοάν· διότι ἐν αὐτῇ ἐστέγαζον τὰς φίλας κεφαλὰς αἱ κολοσσιαῖαι μαρμάριναι δοκοί, αἱ ἀψηφήσασαι τὸ δρέπανον τῶν αἰώνων, καὶ διότι ἐπὶ τῶν ἀκαταστρόφων τούτων δοκῶν ἡ πρόνοια τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ ἀρχηγοῦ εἶχε χύσει χῶμα βαθὺ, ὅπως προφυλάξῃ ἔτι μᾶλλον αὐτὰς ἀπὸ τῆς ὀλεθρίου τῶν βομβῶν ἐπαφῆς.

Ἀλλὰ τοῦ ἀνθρώπου ἡ πρόνοια! Τὸν μὲν στρατηγὸν, ταῦτα ἀναλογιζόμενον, προσέβαλεν αἴφνης σφαῖρα θανατηφόρος, καὶ τὸν ἔρριψε νεκρὸν ἐπὶ τῶν ἐρειπίων ὧν ἡρωϊκῶν προηγωνίζετο. Μετ' οὐ πολὺν δὲ χρόνον, εἰς νύκτα ὡς ταύτην εὐδίαν, βόμβα συρίζουσα ὡς τεράστιος ὄφις, ἐνέσκηψε μετὰ πατάγου εἰς τὴν μετὰ τοσαύτης ἐπιμελείας ἐξασφαλισθεῖσαν στοάν, ἐ-

βυθίσθη εἰς τὸ χῶμα ὡς λίθος εἰς ὕδωρ, καὶ ἀνεπήδησε ῥαγεῖσα μετὰ φοβερᾶς βροντῆς εἰς μυρία συντρίμματα. Ἀλλὰ συγχρόνως, εἰς τὸν κλονισμὸν τῆς ἐκρήξεως, βοηθούμενον ὑπὸ τοῦ ἐπιβαρύνοντος χώματος, ἐρράγησαν αἱ δοκοί, καὶ κατεκρημνίσθησαν βαρεῖαι, συμπαρασύρουσαι καὶ μέρος τοῦ οἰκοδομήματος.

Τότε ἐν τῷ μέσῳ τοῦ φοβεροῦ δούπου ἠγέρθη ὀξεῖα κραυγή, καὶ μετὰ ταῦτα τὰ πάντα ἐκάλυψε σιγὴ τοῦ θανάτου. Ἦν δὲ αὕτη ἡ κραυγὴ τῶν νέων θυμάτων τῆς ἐλευθερίας, ἐκπεμπομένη ἐκ τῶν καταῤῥεόντων μνημείων τῆς ἀρχαιότητος.

Ἔρευναι περὶ τῶν

ΑΡΧΑΙΩΝ ΥΔΡΑΓΩΓΕΙΩΝ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Ἡ τῶν ἀρχαίων ὑδραγωγείων τῶν Ἀθηνῶν ἔρευνα ἀπῄτει πάντοτε δαπάνας μεγάλας καὶ χρόνον ἕνεκα τῶν παρεντιθεμένων δυσχερειῶν. Σπανίως ἦτο δυνατὸν νὰ ἐπιχειρισθῇ τῆς ἐρεύνης ταύτης ἄνευ ἀνασκαφῶν, ὧν ὅμως ἡ δαπάνη ὑπερέβαινε τὰ ἐμὰ ἰδιωτικὰ μέσα. Ἐὰν δὲ νῦν δημοσιεύω ἐργασίαν, ἥτις καίτοι στηρίζεται ἐπὶ προτέρων πολυετῶν ἐργασιῶν δὲν ἔφερεν εἰσέτι εἰς τελικὸν ἐξαγόμενον, αἴτιον τούτου εἶνε ὅτι πρὸς περάτωσιν ταύτης αἱ ἀνασκαφαὶ δέον νὰ γίνωσιν ἐπὶ μεγάλων ἐκτάσεων. Τοῦτο δὲ δύναταί τις νὰ ἐλπίζῃ, ἐπειδὴ εἰς τὰς Ἀθήνας, πόλιν ἔχουσαν πληθυσμὸν 55-60,000 ψυχῶν, ἐπῆλθεν ἔλλειψις λίαν αἰσθητὴ ὕδατος, τὴν ὁποίαν ὅπως ἀναπληρώσῃ τὰ μέγιστα ἠγωνίσθη ὁ νῦν δήμαρχος.

Ὅπως ποτ' ἂν ᾖ ὅμως εἶνε γνωστὸν τὴν σήμερον πῶς οἱ ἀρχαῖοι Ἀθηναῖοι, εἰς χρόνους μάλιστα καθ' οὓς ἡ πόλις αὐτῶν περιεῖχε περὶ τὰς διακοσίας χιλιάδας κατοίκων, ἐπρομηθεύοντο τὸ ὕδωρ, ὅπερ μετεχειρίζοντο οὐ μόνον πρὸς πόσιν, ἀλλὰ καὶ πρὸς λοῦσιν καὶ πάσας τὰς λοιπὰς ποικίλας χρείας τῶν μεγάλων πόλεων, ἐν αἷς διὰ τοῦτο ἀναλίσκεται μέγα ποσὸν ὕδατος.

Ἐκ τῶν ἀρχαίων ὑδραγωγείων τινὰ μὲν εἶχον ἤδη ὀνόματα· τὰ πλεῖστα ὅμως πρὸς εὐκολωτέραν κατάταξιν ὠνομάσθησαν ὑπ' ἐμοῦ, λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς θέσεως ἐν ᾗ κεῖνται. Εἰσὶ δὲ τὰ ἑξῆς:

1* Τὸ ὑδραγωγεῖον ὑπὸ τὴν κοίτην τοῦ Ἰλισσοῦ.[1]

2 Τὸ ὑδραγωγεῖον τοῦ Ὑμηττοῦ.

3* Λείψανα ὑδραγωγείου κατὰ τὴν ἀνωτέραν κοίτην τοῦ Ἰλισσοῦ.

4* Τὸ ἀρχαῖον ὑδραγωγεῖον ἐν τῷ βασιλικῷ κήπῳ.

5 Ὑδραγωγεῖον παρὰ τοὺς πόδας τῆς Πνυκός.

6* Ὑδραγωγεῖον τοῦ παρὰ τῷ Θησείῳ κήπου τοῦ Λαοῦ.

7* Ὑδραγωγεῖον τῆς Ἁγίας Τριάδος.

8* Ἡ ὑπόνομος.

9* Τὸ ὑδραγωγεῖον τῆς πόλεως Ἀθηνῶν.

10 Τὸ ὑδραγωγεῖον τῆς Κηφισίας.

11 Τὸ ὑδραγωγεῖον τῶν Πατησίων.

12* Τοπικὰ ὑδραγωγεῖα παρὰ τὰ Πατήσια.

13 Ὑπόγειον ὑδραγωγεῖον τῶν Πατησίων.

14 Τὸ ὑδραγωγεῖον Στρέφη.

15 Τὸ ὑδραγωγεῖον τῆς Σιναΐας ἀκαδημίας.

16* Τὸ ὑδραγωγεῖον τοῦ κ. Βούρου.

17 Τὸ ὑδραγωγεῖον τῆς ὁδοῦ Πειραιῶς.

18* Τὸ ὑδραγωγεῖον τῶν Ἁγίων Θεοδώρων.

19* Τὸ ὑδραγωγεῖον τοῦ κ. Φιλήμονος.

20 Διάφορα ἄλλα.

Ὅλα τὰ ὑδραγωγεῖα ταῦτα περιέγραψα ἐφ' ὅσον τοῦτο μοὶ ἦτο δυνατὸν ἀκριβῶς· διότι οὐδὲν τούτων, οὐδ' αὐτοῦ τοῦ «τῆς πόλεως Ἀθηνῶν» ἐξαιρουμένου, εἶνε γνωστὸν ἀπὸ τῶν πηγῶν μέχρι τῆς ἐκβολῆς αὐτοῦ. Ἡ ἐργασία αὕτη, ἡ γενομένη ὅλως ὑπὸ ἀρχαιολογικὴν ἔποψιν, δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ἡμῖν καὶ εἰς τὰς σήμερον γενομένας ἐρεύνας πρὸς ἀνεύρεσιν ὕδατος διὰ τὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν· καὶ δυνάμεθα νὰ θέσωμεν ὡς ἑξῆς τὸ ζήτημα:

Πῶς δύναται νὰ ἐλαττωθῇ ἢ ἐκλείψῃ ἡ ἔλλειψις τοῦ ὕδατος τῆς πόλεως Ἀθηνῶν διὰ τῶν νῦν ὑπαρχόντων ἀρχαίων ὑδραγωγείων;

Ἓν καὶ μόνον ὑδραγωγεῖον, τὸ «ὑδραγωγεῖον τῆς πόλεως» προμηθεύει τανῦν τὰς Ἀθήνας διὰ ποσίμου ὕδατος. Τὸ ὑδραγωγεῖον τοῦτο εἶχε καταντήσει εἰς τοσοῦτο κακὴν κατάστασιν, ἅτε παρελθουσῶν τοσούτων ἑκατονταετηρίδων ἀπὸ τῆς κατασκευῆς αὐτοῦ, ὥστε τὸ δι' αὐτοῦ διοχετευόμενον ποσὸν τοῦ ὕδατος δὲν ἐπήρκει εἰς τὴν ταχέως αὐξανομένην πρωτεύουσαν τοῦ κράτους. Διὰ τοῦτο ἀπὸ τοῦ ἔτους 1847 ἤδη ἐγένετο ἡ πρώτη κατὰ δὲ τὸ 1855 ἡ δευτέρα κάθαρσις τοῦ ὑδραγωγοῦ ἐκταθεῖσα μέχρι τῆς κώμης Χαλανδρίου. Κατὰ δὲ τὸ 1861 ἡ βασίλισσα Ἀμαλία διέταξε τὴν ἀνασκαφὴν τοῦ διαστήματος ἀπὸ Ἀμπελοκήπων μέχρι τῆς δεξαμενῆς τοῦ Ἀδριανοῦ, κατὰ τὴν μεσημβρινὴν κλιτὺν τοῦ Λυκαβητοῦ κειμένης· ἀλλ' αὕτη ἐπερατώθη 8 ἔτη βραδύτερον ἐπὶ τοῦ δημάρχου κ. Κυριακοῦ, ὑπὸ δὲ τὴν εἰδικὴν ἐπίβλεψιν τοῦ ἀρχιτέκτονος τῆς πόλεως κ. Γενίσαρλη ἐπανῆλθεν εἰς τὴν προτέραν κατάστασιν· ἡ δεξαμενὴ ἐκαλύφθη διὰ θόλου καὶ τὸ ὕδωρ κατὰ τὸ νέον σύστημα διεμοιράσθη εἰς πᾶσαν τὴν πόλιν διὰ σιδηρῶν σωλήνων.

Ὁ ἐντελὴς καθαρισμὸς τοῦ ὑδραγωγείου ἀπὸ Χαλανδρίου πρὸς τὰ ἄνω μέχρι τῶν πηγῶν ἀπεφασίσθη κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ὑπὸ τῶν τανῦν δημαρχικῶν ἀρχῶν καὶ θέλει διεξαχθῇ προσκληθέντος καὶ τοῦ ὀρυκτολόγου κ. Κορδέλλα.

1. Τὰ μετ' * σεσημειωμένα ὑδραγωγεῖα ἔχουσι καὶ σήμερον ἔτι ὕδωρ.

Διὰ τοῦ μέσου τούτου πάντως θ' αὐξηθῇ μὲν τὸ ποσὸν τοῦ ὕδατος, οὐχὶ ὅμως καὶ ἐπὶ τοσοῦτον ὅσον γενικῶς πιστεύεται· διὸ καὶ ἡ λειψυδρία δὲν θὰ παύσῃ οὔτε εἰς τὸ μέλλον οὖσα μία τῶν κυρίων πληγῶν τῶν Ἀθηνῶν. Περὶ τούτου δυνάμεθα νὰ πεισθῶμεν τελείως ῥίπτοντες βλέμμα ἐπὶ τοῦ ἀνωτέρω πίνακος τῶν ὑδραγωγείων τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν, ἔνθα παρατηροῦμεν πολλὰ ὑδραγωγεῖα τοῦ αὐτοῦ μεγέθους καὶ τῆς αὐτῆς σημασίας μετὰ τοῦ τῆς πόλεως σημερινοῦ ὑδραγωγείου· τὸ ὑπόγειον π.χ. ὑδραγωγεῖον τῆς ὁδοῦ Πατησίων, τὸ ὑδραγωγεῖον τῆς Κηφισίας κ.τ.λ. Πλὴν τούτου δὲ εἶνε πολὺ πιθανόν, ὅτι ὑπάρχουσι καὶ πολλὰ ἄλλα ὑδραγωγεῖα μὴ ἀνακαλυφθέντα μέχρι σήμερον. Εἶνε λοιπὸν καταφανέστατον, ὅτι αἱ νεώτεραι Ἀθῆναι δὲν δύνανται νὰ προμηθεύωνται ἐπαρκῶς ὕδωρ δι' ἑνὸς μόνου ὑδραγωγείου, ἀφοῦ αἱ ἀρχαῖαι ἐχρειάζοντο πρὸς τοῦτο σχεδὸν εἴκοσι. Τὸ ὑδραγωγεῖον τῆς Κηφισίας π.χ. ἔφερεν εἰς τὰς Ἀθήνας τόσον ὕδωρ ὅσον καὶ τὸ «ὑδραγωγεῖον τῆς πόλεως»· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ εἷς βραχίων αὐτοῦ ἀπεκόπη κατὰ τὴν χώραν ἔνθα ὑπῆρχον αἱ πηγαί, ὁ δὲ ἕτερος ἐπληρώθη ἄμμου καὶ αἱ δαπάναι τῆς ἐκκαθάρσεως εἶνε μεγάλαι, νομίζω καλὸν νὰ παραιτηθῇ τις τοῦ ὑδραγωγείου τούτου καὶ προτείνω ἕτερον, οὗτινος ὁ καθαρισμὸς εἶνε εὔκολος διὰ τῶν νῦν μεθόδων, κινητῆς μηχανῆς μετὰ ὑδραντλίας. Ὡς τοιοῦτον δ' ἐννοῶ τὸ ἐν τῷ ἀνακτορικῷ κήπῳ ἀρχαῖον ὑδραγωγεῖον. Τὸ ὑδραγωγεῖον τοῦτο, τῆς *αὐτῆς ἀξίας* μετὰ τοῦ τῆς πόλεως, εἶνε ἐπίσης ὅπως καὶ τοῦτο ἐγκεχωσμένον ἐν βράχῳ. Καίτοι δὲ τὸ ἐν τῷ κήπῳ μετ' αὐτοῦ συνεχόμενον φρέαρ ἔχει βάθος 13:00 μέτρων, κεῖται ὅμως πάντοτε ἀρκετὰ ὑψηλά, ὥστε τὸ ὕδωρ νὰ καταπίπτῃ εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Συντάγματος καὶ νὰ κοινωνῇ μετὰ τῶν μέσων καὶ τῶν χθαμαλοτέρων μερῶν τῆς πόλεως.

Κατὰ δεύτερον λόγον ἀναφέρω τὸ ὑδραγωγεῖον τοῦ κ. Φιλήμονος, τὸ διακρινόμενον διὰ τὸ περίφημον αὐτοῦ πόσιμον ὕδωρ. Τὸ ὑδραγωγεῖον τοῦτο κεῖται πολλῷ βαθύτερον καὶ ἑπομένως θὰ προμηθεύσῃ τὰ μέσα καὶ τὰ χθαμαλότερον κείμενα μέρη τῆς πόλεως. Πάντως ὅμως εἶνε κέρδος σημαντικὸν ἐὰν τὸ ὑδραγωγεῖον τῆς πόλεως ἐπιφυλαχθῇ μόνον διὰ τὰ ὑψηλὰ μέρη αὐτῆς.

Τέλος κατέχομαι ὑπὸ τῆς ἐλπίδος ὅτι αἱ νῦν ἀρχαὶ θὰ λάβωσιν ὑπ' ὄψιν των τὰς ἐμὰς παρατηρήσεις καὶ ἐρεύνας μετὰ τῆς προτάσεώς μου καὶ ὅτι οὕτω θὰ προμηθεύσωσιν ἐπαρκῶς τὴν πόλιν δι' ὕδατος.

Ἰούλιος, 1877. ΕΡΝΕΣΤΟΣ ΤΣΙΛΛΕΡ.

Ἀρχαία τις Σπαρτιᾶτις ἔγραψε πρὸς τὸν ἀποδημοῦντα καὶ κακῶς πολιτευόμενον υἱόν της τάδε· «Κακὴ περὶ σοῦ φήμη περικέχυται· ἢ ταύτην ἔκνιψον, ἢ μὴ ἔσο.»

Τὸ πρωτότυπον τοῦ ἑπομένου περιέργου ἐγγράφου εὑρίσκεται εἰς χεῖρας ἀνωτέρου τινὸς ἀξιωματικοῦ τοῦ στρατοῦ.
Σ. τ. Δ.

Μία διαταγὴ τῆς ἡμέρας τοῦ

ΓΕΡΟ-ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ

Διαταγὴ τῆς ἡμέρας: 15 Φεβρουαρίου 1822. Στρέφι.[1]

Καπεταναῖοι καὶ στρατιῶται Ἕλληνες, ὅσοι ἀκολουθεῖτε εἰς τὴν ἐκστρατείαν μου ταύτην· ἰδοὺ πλέον ἐμακρύναμεν ἀπὸ τὰ σύνορα τῶν ἐπαρχιῶν μας, καὶ ἐμβήκαμεν εἰς ξένα, αἱ ὁποῖαι μᾶς προσμένουν ὡς σωτῆράς των, μὲ τὰς ἀγκάλας ἀνοικτάς. Ἡ παρουσία μας θέλει τοὺς ἐμψυχώσει, καὶ ἀπὸ ἡμᾶς θέλει λάβουν παράδειγμα εὐταξίας, καὶ εἰς κάθε ἄλλο τι· χρεωστοῦμεν λοιπὸν ὅλοι ἐπίσης νὰ φυλαττώμεθα ἀπὸ κάθε ἀταξίαν, ἡ ὁποία μᾶς προξενεῖ κακὴν ὑπόληψιν· λέγω:

Αον Οἱ στρατιῶται ὅλοι νὰ ὑποτάσσωνται εἰς τοὺς Καπεταναίους των, καὶ οἱ Καπεταναῖοι εἰς τὸν Στρατηγόν τους. Νὰ ἦναι πρόθυμοι, νὰ κάμνουν μὲ εὐπείθειαν ὅ,τι προστάσσωνται, καὶ κἀνεὶς νὰ μὴν ἀπειθήσῃ ἢ παρακούσῃ, ἐπειδὴ θέλει παιδεύεται αὐστηρῶς.

Βον Οἱ Καπεταναῖοι χρεωστοῦν νὰ προσέχουν τοὺς στρατιώτας των νὰ μὴν κάμνουν ἀταξίας, διότι οἱ Καπεταναῖοι θέλει δίδουν λόγον εἰς τὸν Στρατηγὸν διὰ κάθε ἀταξίαν ὅπου ἀκολουθεῖ ἀπὸ μέρους τῶν στρατιωτῶν.

Γον Κἀνεὶς νὰ μὴν πειράξῃ ἢ ἁρπάξῃ πρᾶγμα, ἢ ἀρνί, ἢ ὄρνιθα, ἢ ὁποιον ἄλλο πρᾶγμα· νὰ μὴν πειράζουν τὸν νοικοκύρην τοῦ κονακίου των, οὔτε κἀνένα πρᾶγμα τοῦ ὀσπητίου του, οὔτε κρασί του, οὔτε κἀν εἰς κῆπον νὰ ἐμβαίνουν νὰ πειράζουν τὰ σπαρτά, οὔτε ἄλλο τι νὰ κάμνουν, οὔτε στρατιώτης χωρὶς τὴν ἄδειαν τοῦ Καπετάνου του, οὔτε Καπετάνος χωρὶς τὴν ἄδειαν τοῦ Στρατηγοῦ, ἀλλὰ καθεὶς νὰ ζητῇ μὲ εὐταξίαν καὶ τιμὴν ὅ,τι εἶναι πρέπον.

Δον Νὰ μὴν πιασθῇ κἀνεὶς ὅτι μεθύει ἢ πίνει κρασὶ ὑπὲρ τὸ πρέπον, ἀλλὰ καὶ τὸ πιοτόν τους νὰ ἦναι τακτικόν, ὁμοίως καὶ τὰ τραγούδια καὶ οἱ χοροί, καὶ αἱ εὐθυμίαι νὰ ἔχουν μέτρον καὶ νὰ γίνωνται εἰς τὸν καιρόν τους, καὶ νὰ μὴν κάμνωμεν ἁπλῶς ὅ,τι φθάνωμεν εἰς κάθε καιρὸν καὶ τόπον.

Εον Κἀνεὶς νὰ μὴν ἔχῃ ἄδειαν νὰ βίψῃ τουρέκι 's τὸ σημάδι, οὔτε στρατιώτης χωρὶς τὴν ἄδειαν τοῦ Καπετάνου του, οὔτε Καπετάνος χωρὶς τὴν ἄδειαν τοῦ Στρατηγοῦ του.

1. Στρέφι: Χωρίον κείμενον πρὸς βορρᾶν τῆς διξιᾶς ὄχθης τοῦ Ἀλφειοῦ. Ἀνήκει εἰς τὸν δῆμον Ὀλυμπίας, τῆς ἐπαρχίας Ἠλείας, τοῦ νομοῦ Ἀχαΐας καὶ Ἠλείας, ἀπέχει δὲ 2 ὥρας καὶ 15 λεπτὰ ἐκ τῆς πόλεως Πύργου καὶ 17 ἐκ τῶν Πατρῶν.
Σ. τ. Δ.

τον Κάνεις νὰ μὴν εὐγάλῃ ἄρματα ἐναντίον εἰς τοῦ συστρατιώτη του, ἐπειδὴ εἶναι ὅλως διόλου ἀσυγχώρητον, καὶ ἡ παιδεία του θέλει εἶναι μεγάλη.

Ζον Ὁ κάθε Καπετάνος χρεωστεῖ καθ' ἡμέραν νὰ δίδῃ ῥαπόρτο δι' ὅσους στρατιώτας ἔχει, ὁμοίως ἂν ἀκολουθήσῃ τι μεταξὺ εἰς τοὺς στρατιώτας του, ἢ μαλώσῃ κἀνένας, ἢ ἀρρωστήσῃ κἀνένας, ἢ φύγῃ κἀνένας εὐθὺς νὰ τὸ ἀναφέρῃ εἰς τὸν Στρατηγόν.

Δι' ὅλα ταῦτα προσέξατε στρατιῶται νὰ τὰ φυλάξῃ ὁ καθένας ἀπὸ καλήν του γνώμην διὰ νὰ μὴν ὑποπέσῃ εἰς παιδείαν. Ἡ εὐταξία θέλει μᾶς βοηθήσει μεγάλως εἰς τὸν σκοπόν μας· ὅποιος πιασθῇ ὅτι παρέβη κἀμμίαν ἀπὸ ταύτας τὰς διαταγάς μου, αἱ ὁποῖαι ἀποβλέπουν εἰς τὴν κοινὴν ὠφέλειαν καὶ ἐλευθερίαν μας, θέλει παιδευθῇ αὐστηρῶς.

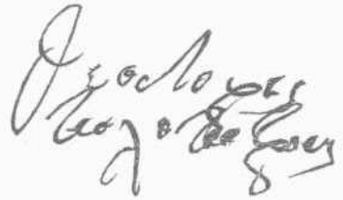

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

Μογγολικὰ ἀποφθέγματα.

Οἱ ἐνάρετοι παρατηροῦσι τὰ ἴδια ἐλαττώματα. Οἱ κακοὶ ζητοῦσι νὰ εὕρωσιν ἐλαττώματα εἰς τοὺς ἄλλους.

*

Τὸ χόρτον φοβεῖται τὸν παγετόν, καὶ ὁ παγετὸς τὸν ἥλιον· οὕτω καὶ ὁ κακὸς ἄνθρωπος εὑρίσκει πάντοτε ἄλλον χειρότερον, ὅστις τῷ ἀποδίδει τὰ ἴσα.

*

Ἂν καὶ ἐξήντλησε τὴν ἐπιστήμην, ὁ ἄνθρωπος ἀκόμη δὲν εἰξεύρει τίποτε.

*

Τὸ στόμα γυναικὸς εἶναι φωλεὰ κακολογιῶν.

Ν.

ΕΙΣ ΜΥΘΟΣ ΤΟΥ ΠΕΤΡΑΡΧΟΥ

Τὸ πῦρ, τὸ ὕδωρ, ὁ ἄνεμος καὶ ἡ ὑποψία.

Ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν συνωδοιπόρουν τὸ πῦρ, τὸ ὕδωρ, ὁ ἄνεμος καὶ ἡ ὑποψία. Φθάσαντες εἰς τρίοδον, ἀπεχωρίσθησαν, ἀφ' οὗ πρῶτον ἔδοσαν ἀλλήλοις ἴδια γνωρίσματα ὅπως εὐκολώτερον διακριθῶσιν ἐν νέᾳ τινὶ συναντήσει. «Ὅπου καπνός, ἐκεῖ ἐγώ», εἶπε τὸ πῦρ· «ὅπου σείονται φύλλα καὶ κλίνουσαι καλάμαι, ἐκεῖ καὶ ἐγώ», εἶπεν ὁ ἄνεμος· «ὅπου βλέπετε σχοίνους, ἐκεῖθεν δὲν ἀρίσταμαι μακράν», εἶπε τὸ ὕδωρ· τελευταία ἡ ὑποψία εἶπεν: «ἐγὼ εὑρίσκομαι πάνυ εὐκόλως· διότι ἐν ᾧ ὑμεῖς ἀδιαλείπτως κινεῖσθε, ἐγὼ ἵσταμαι ἀκίνητος· ὅπου ἂν θῶ τὸν πόδα, ἐκεῖ καταβιβρώσκω καὶ τὸν μυελὸν τῶν ὀστῶν».

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΠΕΡΙΕΡΓΑ

Ἀυκαβητὸς καὶ οὐχὶ Λυκαβητός.

Ὁ ἐν Μονάχῳ συνδρομητὴς τῆς Ἑστίας κ. Ἀλφρέδος Ἐμερσὼν ἀπηύθυνε πρὸς αὐτὴν ἐσχάτως τὸ ἑπόμενον ἐπιστολικὸν δελτάριον: «Τὸ παρὸν δελτάριον σᾶς ἀποστέλλω ἵνα διαμαρτυρηθῶ κατὰ κοινοτάτου λάθους τοῦ Ἑλληνικοῦ τύπου, τοῦ γράφειν μὲ ἓν μόνον ταῦ τὸ ὄνομα τοῦ Λυκαβηττοῦ, ἐν ᾧ οὐδέποτε οὕτω γράφεται ὑπὸ τῶν ἀρχαίων, καὶ νὰ ζητήσω τὴν συνδρομήν σας ἵνα ἀφανισθῇ τὸ λάθος τοῦτο.»

Ὁ κ. Κόντος, πρὸς ὃν ἐκοινοποιήσαμεν τὰ ἀνωτέρω, εὐηρεστήθη νὰ μᾶς ἀποστείλῃ τὴν ἑπομένην σημείωσιν, ἧς τὴν ἀνάγνωσιν συνιστῶμεν εἰς τοὺς συνδρομητὰς ἡμῶν.

Σ. τ. Δ.

*

Ὀρθοτάτη καὶ εὐλογωτάτη εἶνε ἡ παρατήρησις, ἣν ὁ ἐν Μονάχῳ λόγιος ἐποιήσατο περὶ τῆς συνήθους ἐν ταῖς Ἑλληνικαῖς ἐφημερίσι γραφῆς *ΛυκαβηΤός*. Τὸ ὄνομα τοῦτο οὐχὶ δι' ἑνὸς ἀλλὰ διὰ δύο Τ ἐξεφέρετο ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ, ὡς καὶ τὸ *ἈρδηΤΤός*, τὸ *ΓαργηΤΤός*, τὸ *Συπαλ.ηΤΤός*, τὸ *ΣφηΤΤός*, τὸ *ΥΐηΤΤός* καὶ τὸ *ΥμηΤΤός*. Τοὐναντίον δ' ἐγράφετο ὑπὸ τῶν παλαιῶν *ΙλιΣός*, οὐχὶ *ΙλιΣΣός*, *ΚηφιΣός*, οὐχὶ *ΚηφιΣΣός*, κτλ. *ΚρῖΣα*, οὐχὶ *ΚρίΣΣα*, *ΛάριΣα*, οὐχὶ *ΛάριΣΣα*, κτλ.

Κ. Σ. Κόντος.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

⁂ Ἐν παντὶ ἔθνει μόνη ἡ εὐγενεστέρα αὐτοῦ μερὶς κατέχεται ὑπὸ ἐλευθέρων καὶ πατριωτικῶν αἰσθημάτων καὶ εἶνε πρόθυμος οἱαδήποτε θυσίας πρὸς πραγματοποίησιν αὐτῶν νὰ προσενέγκῃ. Οἱ πολλοὶ ὅμως ἐπιθυμοῦσιν ἡσυχίαν καὶ τάξιν, καὶ μόνη των εὐχὴ εἶνε αἱ θυσίαι, ἃς ὑποχρεοῦνται νὰ ὑφίστανται, νὰ ὦσιν ὅσῳ τὸ δυνατὸν ὀλιγώτεραι. (Thiers).

⁂ Ἄριστοι καὶ ἀμεμπτόταται πράξεις εἰσὶν ἐκεῖναι, αἵτινες μηδεμιᾶς δικαιολογήσεως ἢ ἐπεξηγήσεως χρῄζουσι. (Auerbach).

⁂ Ὁ ἄνθρωπος τρεῖς ὁδοὺς ἔχει ν' ἀκολουθήσῃ ὅπως μὴ εἰς ἀσυνέτους ἐξοκείλῃ πράξεις· ἡ πρώτη εἶνε ἡ κρίσις, καὶ αὕτη εἶνε ἡ ἀρίστη πασῶν· ἡ δευτέρα ἡ μίμησις, καὶ αὕτη εἶνε ἡ εὐκολωτέρα· ἡ τρίτη, ἡ ἐκ τῶν παθημάτων διδασκαλία, καὶ αὕτη εἶνε ἡ πικροτέρα. (Κομφούκιος).

Ἀρχαῖός τις Ἕλλην εἶπεν, ὅτι ἀναισχυντοῦσιν οἱ γέροντες, καὶ διὰ τοῦτο οἱ νέοι ἀναίσχυντοι γίνονται.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Στρατεῖαι Ῥώσσων ἐπὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ τοὺς Τούρκους.

865. Πρώτη στρατεία τῶν Ῥώσσων ἐπὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν, ὑπὸ τὸν ἡγεμόνα Ῥουρίκ, τὸν θεμελιωτὴν τοῦ ῥωσσικοῦ κράτους. Ναυμαχία πρὸ τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

903. Δευτέρα στρατεία ὑπὸ τὸν Ὀλὲγ, μετὰ διεχιλίων νηῶν. Δὲν φθάνει εἰς Κωνσταντινούπολιν, καταλαμβάνει ὅμως πρὸς καιρὸν καὶ λεηλατεῖ τὰ παράλια.

941. Στρατεία τοῦ Ἰγὼρ ἐπὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ἡττᾶται ὑπὸ τοῦ Θεοφάνους.

944. Ὁ Ἰγὼρ ἐπέρχεται αὖθις μετὰ πολυαρίθμου στρατεύματος καὶ φθάνει μέχρι τοῦ Δανουβίου. Οἱ Ἕλληνες συνθηκολογοῦσιν, ὑποχρεοῦνται δὲ εἰς πληρωμὴν φόρου.

971. Ὁ Σβαιτοσλὰβ κατατροποῦται παρὰ τὴν Σιλίστριαν ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου Τσιμισκῆ.

988. Στρατεία Βλαδιμήρου τοῦ Α' ἐπὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ἅλωσις τῆς Χερσῶνος.

1016. Στρατεία τοῦ Μστισλὰβ κατὰ τῆς Ταυρίδος.

1040. Ὁ Ἰαροσλὰβ μετὰ ἑκατονταετῶν χιλίων ἀνδρῶν στρατεύει ἐπὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ὁ στόλος αὐτοῦ καταστρέφεται ἕνεκα τρικυμιῶν καὶ τοῦ ὑγροῦ ἑλληνικοῦ πυρός. Συνομολογεῖ εἰρήνην τῷ 1043. Δύο στρατεῖαι.

1080. Βλαδίμηρος ὁ Μονομάχος ἀναλαμβάνει πόλεμον κατὰ τῆς Ταυρίδος. Οἱ ἐπελθόντες ἀκολούθως διάφοροι πόλεμοι τῆς Ῥωσσίας καὶ οἱ ἐμφύλιοι σπαραγμοὶ ἐμποδίζουσι τὴν ἐξακολούθησιν ἐχθροπραξιῶν κατὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Κατὰ τὸ 1453 συμβαίνει ἡ ἅλωσις τῆς πόλεως ταύτης ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ ἡ κατάλυσις τοῦ βυζαντινοῦ κράτους.

1672. Ἀλέξιος ὁ Β' κηρύσσει πόλεμον κατὰ τῶν Τούρκων.

1677. Θεόδωρος ὁ Γ' ἐξακολουθεῖ τὸν πόλεμον καὶ κυριεύει τὴν Οὐκραίνην.

1680. Συνομολόγησις εἰκοσαετοῦς εἰρήνης μεταξὺ Ῥώσσων καὶ Τούρκων ἐν Ῥουτζίν. Δύο στρατεῖαι.

1695. Πέτρος ὁ μέγας κηρύσσει πόλεμον κατὰ τῶν Τούρκων, κυριεύει κατὰ τὸ 1696 τὸ Ἀζὸρ καὶ νικᾷ παρὰ τὸ Περεκόπ.

1699. Ἡ ἐν Κάρλοβιτς εἰρήνη, καθ' ἣν παραχωρεῖται ἡ Ἀζοφικὴ τῇ Ῥωσσίᾳ. Τρεῖς στρατεῖαι.

1710. Ἡ Πύλη κηρύσσει τὸν πόλεμον κατὰ τῆς Ῥωσσίας. Συνεπείᾳ τούτου, συνομολογηθείσης εἰρήνης τῷ 1711, ἀποδίδεται αὐτῇ ἡ Ἀζοφική. Δύο στρατεῖαι.

1736. Οἱ Ῥῶσσοι ὑπὸ τὸν Μύννιχ εἰσβάλλουσιν εἰς Κριμαίαν καὶ κυριεύουσι τὴν Ἀζοφικὴν χώραν.

1737. Ὁ Μύννιχ κυριεύει τὸ Ὀτσακὼφ, Χοτσὶμ καὶ ὅλην τὴν Μολδαυΐαν.

1739. Νίκη τῶν Ῥώσσων παρὰ τὸ Σταβουτζὰν καὶ Χοτσίμ.

1740. Ἡ ἐν Χοτσὶμ εἰρήνη. Οἱ Ῥῶσσοι μένουσι κύριοι τῆς Ἀζοφικῆς. Τέσσαρες στρατεῖαι.

1768. Ἡ Πύλη κηρύσσει τὸν πόλεμον κατὰ τῆς Ῥωσσίας. Δύο ῥωσσικοὶ στρατοὶ ὑπὸ τὸν Γαλλιτσὶν καὶ τὸν Ῥωμαντσὼφ ἐλαύνουσιν ἐπὶ τὸν Δνίστερ. Ἀποτέλεσμα μάχης ἀμφίβολον.

1769. Ὁ Γαλλιτσὶν νικᾷ τοὺς Τούρκους παρὰ τὸ Χοτσὶμ καὶ κυριεύει μέγιστον μέρος τῆς Βλαχίας. Αἰκατερίνη ἡ Β', πρὸς μνήμην τῆς νικηφόρου ταύτης ἐκστρατείας, συνίστησι τὸ παράσημον τοῦ τάγματος τοῦ Ἁγίου Γεωργίου.—Σφαγαὶ φρικώδεις ὑπὸ ἀτάκτων Ἀλβανικῶν στρατευμάτων ἐν Πελοποννήσῳ, ἧς τοὺς ἐπαναστάντας κατὰ τῆς τουρκικῆς δεσποτείας κατοίκους ὁ Ῥῶσσος ναύαρχος Ὀρλὼφ ἐγκατέλιπεν εἰς βέβαιον ὄλεθρον.

1770. Ὁ Ὀρλὼφ καταναυμαχεῖ τὸν τουρκικὸν στόλον ἐν Τσεσμὲ (ἀπέναντι τῆς Χίου) καὶ παρὰ τὴν Ἄνδρον. Νίκαι τῶν Ῥώσσων ἐν τῇ Κάργᾳ καὶ παρὰ τὴν λίμνην Καβούλ. Ἅλωσις τοῦ Βενδέρ.

1771. Μάχαι παρὰ τὸ Γιούργεβον, τὸ Βουκουρέστιον καὶ τὸ Βαβαδάγ. Διαπραγματεύσεις περὶ εἰρήνης.

1773. Ὁ Ῥωμαντσὼφ νικᾷ παρὰ τὴν Καναγνάρα, ἀλλ' ἀναγκάζεται νὰ ἄρῃ τὴν πολιορκίαν τῆς Σιλιστρίας.

1774. Οἱ Τοῦρκοι κατατροποῦνται ὑπὸ τοῦ Ῥωμαντσὼφ παρὰ τὸ Παζαρτζίκ. Εἰρήνη ἐν Κουτσοὺκ-Καϊναρτζῇ. Παραχωροῦνται τῇ Ῥωσσίᾳ τὸ Γενικαλὲ καὶ τὸ Κὲρτς, χώρα παρὰ τὸν Δνίστερ, ἐλεύθερος πλοῦς ἐν τῷ Εὐξείνῳ καὶ ἐλευθέρα δίοδος τῶν Δαρδανελλίων. Ἓξ στρατεῖαι.

1787. Ἡ Πύλη κηρύσσει τὸν πόλεμον κατὰ τῆς Ῥωσσίας ἕνεκα τῆς συμμαχίας ταύτης μετὰ τῆς Αὐστρίας.

1788. Ὁ Ῥωμαντσὼφ μεταφέρει τὸ πεδίον τοῦ πολέμου ἐν Μολδαυΐᾳ, ἄνευ σπουδαίου ἀποτελέσματος. Ἡ ἀνωτάτη διοίκησις τῶν στρατευμάτων ἀνατίθεται εἰς τὸν Ποτέμκιν, ὅστις κυριεύει τὸ Ὀτσακώφ. Ὁ ῥωσσικὸς στόλος καταναυμαχεῖται ἐν Σεβαστοπόλει.

1789. Ἅλωσις τοῦ Γαλαζίου, τοῦ Ἀκγερμαν

καὶ τοῦ Βενδέρ. Ὁ Σουβαρὼρ νικᾷ τοὺς Τούρκους παρὰ τὸ Φωξάνι καὶ μετὰ τῶν Αὐστριακῶν παρὰ τὸ Μαρτινέστι. Ἅλωσις τοῦ Χοτσίμ. Ὁ Λάουδον κυριεύει τὸ Βελιγράδιον.

1790. Ἅλωσις τῆς Κιλιανόβας καὶ τοῦ Ἰσμαηλίου ὑπο τοῦ Σουβαρώφ.

1791. Συνομολόγησις εἰρήνης ἐν Σκίστοβα μετὰ τῆς Αὐστρίας, ἐν Ἰασίῳ μετὰ τῆς Ῥωσσίας. Ἡ Αὐστρία ἀποδίδωσι τὰ ὑπ' αὐτῆς κατακτηθέντα, ἡ Ῥωσσία διατηρεῖ τὸ Ὀτσακὼφ καὶ τὴν μεταξὺ Δνὲπρ καὶ Δνίστερ χώραν. Τέσσαρες στρατεῖαι.

1806. Οἱ Ῥῶσσοι εἰσβάλλουσιν εἰς Μολδαυΐαν, κυριεύουσι τὸ Χοτσίμ, τὸ Βενδὲρ, τὸ Ἰάσιον καὶ Βουκουρέστιον.

1807. Νίκη τοῦ κατὰ ξηρὰν ῥωσσικοῦ στρατοῦ παρὰ τὸ Ἀραμπατζᾶ καὶ τοῦ στόλου παρὰ τὴν Λῆμνον. Διετὴς ἀνακωχή. Δύο στρατεῖαι.

1809. Οἱ Ῥῶσσοι ὑπὸ τὸν Μιλοράδοβιτς νικῶσι τοὺς Τούρκους παρὰ τὴν Σλομποσία καὶ τὸ Γιούργεβον. Οἱ Ῥῶσσοι ὑπὸ τὸν Βαγρατίον διαβαίνουσι τὸν Δανούβιον παρὰ τὸ Γαλάζιον. Καταλαμβάνουσι τὸ Ἰσακτζί, τὴν Τούλτσαν, τὸ Ματσίν, τὴν Χίρσοβα καὶ τὸ Ἰσμαήλιον.

1810. Ὁ Καμίνσκης προχωρεῖ μὲν μέχρι Σούμλας καὶ Βάρνης, ἀλλὰ δὲν κατορθοῖ νὰ καταλάβῃ ἀμφοτέρας τὰς θέσεις ταύτας. Καταστροφὴ τοῦ τουρκικοῦ στρατοπέδου παρὰ τὸ Βαττίν. Ἅλωσις καὶ κατάληψις τοῦ Ῥουτσοὺκ, τῆς Σιλιστρίας καὶ τῆς Νικοπόλεως.

1811. Ὁ Κουτούσωφ καταλαμβάνει τὸν Δανούβιον καὶ κυριεύει τὸ τουρκικὸν στρατόπεδον ἐν Σλομποτσᾷ.

1812. Ἡ ἐν Βουκουρεσστίῳ εἰρήνη. Δύο στρατεῖαι.

1828. Διάβασις τοῦ Δανουβίου παρὰ τὸ Σατουνόβο. Πολιορκία καὶ ἅλωσις τῆς Βραϊλόβας. Ἅλωσις τῆς Βάρνας.

1829. Ἅλωσις τῆς Σιλιστρίας καὶ τοῦ Ῥουτσούκ. Οἱ Ῥῶσσοι ὑπὸ τὸν Δίμπιτς διαβαίνουσι πρώτην ἤδη φορὰν τὸν Αἷμον καὶ κυριεύουσι τὴν Ἀδριανούπολιν. Συνομολόγησις εἰρήνης ἐν Ἀδριανουπόλει, ὅτε ἀναγνωρίζεται καὶ ἡ τῆς Ἑλλάδος ἀνεξαρτησία. Δύο στρατεῖαι.

1854 καὶ 1855. Ἀποτυχοῦσα πολιορκία τῆς Σιλιστρίας καὶ Κριμαϊκὸς πόλεμος. Δύο στρατεῖαι.

—

Φρ. Ἀκλαΐνδερ.

Τῇ 6 Ἰουλίου ἀπεβίωσεν ἐν τῇ ἐπαύλει του παρὰ τὴν λίμνην Starnbers, πλησίον τοῦ Μονάχου, εἰς ἡλικίαν ἑξήκοντα περίπου ἐτῶν, ὁ Φρ. Ἀκλαΐνδερ (Hackländer), εἷς τῶν διαπρεπεστέρων ἐκ τῶν σημερινῶν μυθιστοριογράφων τῆς Γερμανίας. Ἐκ πτωχῆς οἰκογενείας καταγόμενος ἐπεδόθη κατ' ἀρχὰς εἰς τὸ ἐμπόριον, ὅπερ ἐνωρὶς κατέλιπεν ἀσπασθεὶς τὸ στρατιωτικὸν στάδιον· ἀλλὰ καὶ εἰς τοῦτο μηδὲν εὑρίσκων θέλγητρον, παρητήθη ὅπως δοθῇ εἰς τὴν φιλολογίαν, ὡς ἀπαρχὰς ἐκδοὺς εὐφυὲς μυθιστόρημα, περιγράφον τὸν στρατιωτικὸν βίον ἐν εἰρήνῃ. Ἐνθαρρυνθεὶς ἐκ τῆς μεγάλης ἐπιτυχίας τοῦ πρώτου ἔργου του, ἐξηκολούθησε διαρκῶς μέχρι τέλους τοῦ βίου του συγγράφων μυθιστορίας, διηγήματα καὶ δράματα. Ἦν προσέτι ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν μέχρις ἐσχάτων διευθυντὴς τοῦ δημοτικωτάτου γερμανικοῦ περιοδικοῦ συγγράμματος «Κατὰ ξηρὰν καὶ θάλασσαν» (Ueber Land und Meer).

—

Ἡ κατοικία τοῦ Βίσμαρκ ἐν Βερολίνῳ.

Ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ *Γουιλιέλμου* κεῖται τὸ μέγαρον τοῦ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ὑπουργείου, ἢ μᾶλλον αὐτὴ ἡ οἰκία τοῦ Βίσμαρκ. Τὸ τριώροφον κτίριον οὐδὲ παλάτιον νὰ ὀνομασθῇ φαίνεται ἄξιον· εἶνε ἁπλοῦν, ἄκομψον, θὰ ὑπελαμβάνετο δὲ οἰκία ἰδιωτική, ἐὰν μὴ ἐφύλαττε τὴν θύραν ἡ φρουρά. Μιᾷ τῶν ἡμερῶν εὑρὼν ἀνεῳγμένας τὰς πύλας, γράφει γάλλος ἐπισκεφθεὶς τὸ Βερολῖνον, ἀπεράσισα νὰ εἰσέλθω· ἡ φρουρὰ εἶχε γίνῃ ἄφαντος, διότι ὁ οἰκοδεσπότης ἀνεπαύετο ἐν τοῖς λουτροῖς τοῦ Κίσσιγγεν. Ἐν ᾧ ἀνέβαινον τὴν κλίμακα, τὴν φυλασσομένην ὑπὸ δύο λιθίνων σφιγγῶν, αἴφνης ἤκουσα φωνὴν προερχομένην ἐκ τοῦ κήπου. Φόβος καὶ τρόμος κατέλαβέ με μήπως ὑποληφθῶ κλέπτης. Καταβὰς λοιπὸν εἰσῆλθον εἰς τὸν κῆπον, ὅστις εἶνε λόγῳ καὶ πράγματι παράδεισος. Ἐν τούτῳ περιπατεῖ τὸ ἑσπέρας ὁ Βίσμαρκ σιωπηλὸς καὶ ἔχων τὰς χεῖρας ὄπισθεν ἐσταυρωμένας· οὔτε εἰς μεταφυσικὰ ὅμως ζητήματα ἀσχολεῖται, οὔτε τοὺς ἀστέρας θεᾶται, διότι τῇ ἐπαύριον ἐμφανίζεται εἰς τὰς Βουλὰς στρατιωτικὴν φορῶν στολὴν καὶ ἀπαγγέλλει λόγον. Ὁ ἀνὴρ, ὃν εὗρον ἐν τῷ κήπῳ, ἦν ὁ κηπουρός. Οἱ τὴν γῆν θεραπεύοντες εἶνε συνήθως πρᾶοι καὶ ἥμεροι τὸ ἦθος. Πλησιάσας αὐτῷ εἶπα «τί μάτην κοπιᾶτε; Δὲν βλέπετε ὅτι ἡ συκομορέα αὕτη εἶνε κάτισχνος καὶ ξηρά; Φαντάζεσθε ὅτι δύνασθε νὰ τὴν ἀναστήσητε;»— «Θέλων καὶ μὴ θέλων πρέπει νὰ τὴν περιθάλψω, ἀπεκρίνατο· οἱ ἐν Ἀμερικῇ παρεπιδημοῦντες Γερμανοὶ ἀπέστειλαν αὐτὴν τῷ πρίγκιπι κατὰ τὴν ἐπέτειον ἡμέραν τῶν γενεθλίων του. Ἀλλόκοτος ἡ ἰδέα, ἀλλόκοτον καὶ τὸ δῶρον. Σήμερον οἱ αὐτοὶ τῷ ἀποστέλλουσιν ὄστρεα, ὅπερ φρονιμώτερον. Τί καλὸν πρᾶγμα εἶνε νὰ ὀνομάζηταί τις Βίσμαρκ! Οὐδεμία οὐδέποτε παρέρχεται ἑβδομὰς, ἐν ᾗ δὲν λαμβάνει πλούσιόν τι δῶρον. Ἔχει τὴν καλὴν συνήθειαν νὰ ὑπερεπαινῇ ὅ,τι τῷ ἀρέσκει· ἀμέσως δὲ οἱ ἀκούοντες φιλοτιμοῦνται τίς πρότερον νὰ προσενέγκῃ αὐτῷ ὅ,τι ἐπῄνεσε.»—«Μέγας ἄνθρωπος, τῇ ἀληθείᾳ!»—

«Τῷ ὄντι μέγας· ὅ,τι δὲ τὸν καθιστᾷ ἔτι μεγαλείτερον εἶνε ἡ παντελὴς ἔλλειψις ὑπερηφανίας· χαιρετίζει τοὺς ταπεινοὺς, διαλέγεται καὶ παίζει μετὰ τῶν μικρῶν καὶ τῶν ἀφανεστάτων. Ὁσάκις ἐπισκέπτεται τὸν κῆπον ἐρωτᾷ με πῶς ἔχει ἡ συκομορέα· γινώσκει βεβαίως ὅτι οὐδενὸς φείδομαι κόπου, τὴν περιθάλπω δὲ ὡς ἴδιον τέκνον μου· ἀλλὰ δὲν εἶμαι ἐγὼ αἴτιος ἂν μὴ θάλλει καὶ ἀκμάζει. Παρατηρήσατε! ὅλον τοῦτο τὸ μέρος ἔσκαψεν ἰδίᾳ χειρὶ ὁ ἐξοχώτατος, ἁρπάσας μου ἐκ τῶν χειρῶν τὴν σκαπάνην. Τὸ αὐτὸ ἔπραξε πέρυσιν ἐν τοῖς περιχώροις τοῦ Βερολίνου· προσελθὼν εἰς ἀγρότην κόπτοντα χόρτον, ἤτησε καὶ ἔλαβε τὸ θέριστρον, καὶ ἀπελθὼν τὸν ἐπενδύτην, ἔστρεφε μετὰ πολλῆς δεξιότητος τὸ ἐργαλεῖον δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ ἐπὶ ἓν τέταρτον τῆς ὥρας. Περιχαρὴς ὁ ἀγρότης εἶπεν αὐτῷ «φαίνεται ὅτι διὰ παντὸς τοῦ βίου οὐδὲν ἄλλο ποιεῖτε ἢ θερίζετε χόρτον. Ἐὰν καὶ πάλιν λάβητε ὄρεξιν νὰ διασκεδάσητε, θὰ μοὶ προξενήσητε ὀλίγην ἀνάπαυσιν». Ἐν τῷ μεταξὺ διέβη κύριος, ὅστις, γνωρίσας τὸν πρίγκιπα, τὸν προσεκύνησεν εὐλαβῶς. Ὁ ἀγρότης μαθὼν τὸ ὄνομα τοῦ ξένου παρ' ὀλίγον ἐξίστατο τῶν φρενῶν. Τρεῖς μῆνας ὕστερον ἐπώλησεν ἀντὶ 300 ταλήρων τὸ θέριστρον, ὅπερ νῦν φυλάσσεται ἐν τῷ ἱστορικῷ μουσείῳ τοῦ Βερολίνου.»

Ἐγχειρίσας τῷ κηπουρῷ χαρτονόμισμα τῶν πέντε ταλήρων ὡδηγήθην διὰ μυστικῆς κλίμακος εἰς τὸ πρῶτον πάτωμα. Ἡ πρώτη αἴθουσα καλεῖται «σινικὴ» διὰ τοὺς ἐπὶ τῶν τοίχων σινικοὺς τάπητας, ἐν οἷς εἶνε ἐμπεποιημέναι νεάνιδες ἀπὸ τῶν ὀχθῶν τοῦ Γάγγου καὶ πτηνὰ σπανιώτατα. Χρησιμεύει ὡς ἑστιατόριον· τὰ πάντα ὑπάρχουσιν ἁπλούστατα· παρατίθεται δὲ ἑκάστης πρωΐας ἐπὶ τραπεζίου ὀπτὸν ὀρνίθιον καὶ φιάλη Βορδὼ διὰ τοὺς πεινῶντας ξένους. Κατόπιν ἔρχεται τὸ σφαιριστήριον. Σπουδαιότατος τῶν κοιτώνων εἶνε ὁ τρίτος, ἐν ᾧ ἐργάζεται ὁ Βίσμαρκ ἔχων τὸν γραμματέα του καθήμενον ἀπέναντι αὐτοῦ. Πολλοὶ διπλωμάται ἐκάθισαν παρὰ τὴν ἐνταῦθα τράπεζαν ἵνα παίξωσι πολιτικοὺς κύβους, ἀλλ' ὅλοι ἀπώλεσαν τὸ παιγνίδιον καὶ ὅλον τὸ βαλάντιον. Βιβλιοθήκην οὐδεμίαν παρετήρησα· εἶδον ὅμως πλήρη συλλογὴν ὀστρακιτῶν λίθων καὶ στρατιωτικῶν μεταλλίων, μεγάλην πυξίδα σιγάρων τῆς Ἀβάννας καὶ ἐν ταῖς γωνίαις ὑπὲρ τὰ ἑκατὸν ξίφη παντοειδῆ. Χειρόκτια ἐξ ἐλαφείου δέρματος κεῖνται ἐπὶ παντὸς ἐπίπλου. Μετὰ τὸ ἄριστον ἀναπαύεται ὁ Βίσμαρκ ἐπὶ εὐρυτάτου ἀνακλίντρου καὶ ἀναγινώσκει ἐφημερίδας· εὗρον ἀνοικτὴν μίαν ἐφημερίδα ῥωσσικὴν (διότι ὁ ἀρχιγραμματεὺς λαλεῖ τὴν ῥωσσικὴν ἄριστα) καὶ χάρτην γεωγραφικόν. Ὁ θάλαμος τοῦ Βίσμαρκ εἶνε λιτώτατος· ἐν τῷ λουτῆρι παρετήρησα δύο ὀδοντοψήκτρας καὶ ἓξ κτένια, τουτέστι πλείονα τὸν ἀριθμὸν παρ' ὅσας αὐτὸς ἔχει ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τρίχας. Ἐκ τοῦ ἄλλου μέρους τοῦ μελετητηρίου εἶνε τὰ δωμάτια τῆς κ. Βίσμαρκ καὶ τῆς θυγατρός της, μεστὰ εἰκόνων συγγενῶν καὶ φίλων. Μιᾷ τῶν ἡμερῶν ἦλθον μουσικοὶ ἐκ Σαξονίας καὶ ἐπαιάνισαν εἰς τιμὴν τοῦ ἀρχιγραμματέως, αἰτησάμενοι ἀκολούθως ἄδειαν νὰ περιεργασθῶσι τὸν οἰκόν του. Ὁ Βίσμαρκ τοὺς ὡδήγησεν αὐτὸς ἀπανταχοῦ, ἐλθὼν δὲ καὶ εἰς τὸ ἄδυτον τῆς συζύγου του τοῖς ἔδειξε τὸ ταμεῖον λέγων «βλέπετε, κύριοί μου· τὸ ταμεῖον τοῦτο καὶ τὰ κλειδία ἔχει ἡ σύζυγός μου· συμβουλεύω δὲ τοῖς ἐγγάμοις ὑμῶν νὰ διαπιστεύητε τὰ χρήματα εἰς τὰς ἰδίας γυναῖκας, διότι τότε εἴσθε βεβαιότατοι ὅτι θὰ ἐξοικονομήσητε καὶ ἀποταμιεύσητε ὀλίγα ἀργύρια.» Ἡ αἴθουσα τῆς ὑποδοχῆς εἶνε πάσης καλλονῆς ἄμοιρος, τὰ δὲ ἔπιπλά της ἐλεεινά· αὐτὸς ὁ αὐτοκράτωρ ἔστειλε τὸν ἐπιπλοποιόν του ἵνα τὴν κοσμήσῃ ἐκ νέου, ἀλλ' ὁ Βίσμαρκ τὸν ἀπέπεμψεν. Ἐδῶ ὑπάρχει τὸ τραπέζιον ἐφ' οὗ ὑπεγράφη ἡ ἐν Βερσαλίᾳ συνθήκη· ἐπειδὴ ὁ οἰκοδεσπότης δὲν ἤθελε νὰ τὸ δώσῃ, ὁ εὐμήχανος Βίσμαρκ κατεσκεύασε κρύφα ἄλλο ὁμοιότατον καὶ τὸ ἀντικατέστησεν ἀντὶ τοῦ γνησίου, ὅπερ συμπαρέλαβε μεθ' ἑαυτοῦ τῇ ἡμέρᾳ καθ' ἣν ἀπήρχετο εἰς Βερολῖνον.

—

Νέος τρόπος τῆς χρήσεως τῶν ἰατρικῶν συνταγῶν.

Πεπεισμένος ὁ Τοῦρκος ὅτι τὸ πεπρωμένον εἶνε ἀμεταβλητον, καταφεύγει μὲν εἰς τὴν ἐπιστήμην ἐν καιρῷ νόσου, καὶ προσκαλεῖ τὸν ἰατρὸν, προτιμᾷ ὅμως πολλάκις ἀντὶ τῆς ἰατρικῆς συνταγῆς τὸν *rousqâr*, ῥητὸν τοῦ Κουρ-ἀνν, γραμμένον εἰς κομμάτιον χάρτου, τὸ ὁποῖον ἢ καπνίζεται ὁ πάσχων, ἢ ἐκπλύνει ἐντὸς τοῦ ὕδατος καὶ πίνει τὸ ἀπόπλυμα τοῦτο, ἢ φέρει συνήθως ἐπάνω του ὡς φυλακτήριον. Διηγεῖται δὲ γάλλος τις ἰατρὸς, ὅτι Ἐφέντης τις, πρὸ καιροῦ πάσχων, προσεκάλεσεν αὐτὸν νὰ τὸν ἐπισκεφθῇ, καὶ τῷ ἔδειξε περὶ τὰς τριάκοντα συνταγὰς, τὰς ὁποίας ἔφερεν ὅλας εἰς τὸ καβούκιόν του. Μεταξὺ αὐτῶν ὁ ἰατρὸς ἀνεγνώρισε καὶ φίλων του μερικὰς, γνωστῶν καὶ δοκίμων ἰατρῶν, καὶ ἰδίως μίαν, ἥτις τῷ ἐφάνη ἁρμοδιωτάτη ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς θεραπείας. Τὸν ἠρώτησε λοιπὸν ἐὰν τὴν μετεχειρίσθη. Μάλιστα, ἀπεκρίθη ὁ Ἐφέντης, πλὴν οὔτε ἀπ' αὐτῆς ὠφελήθην.—Παράδοξον! ἐξηκολούθησες ὅμως τὴν χρῆσιν αὐτῆς ἱκανὸν καιρόν;—Ὦ! βέβαια· δὲν βλέπεις ὅτι τὰς φορῶ ἡμέραν καὶ νύκτα ὅλας εἰς τὸ καβούκιόν μου;

—

Ἀκριτόμυθος φίλος.

Περὶ τὰ τέλη τοῦ χειμῶνος τοῦ 1720, Πέτρος ὁ μέγας εἶχε διατάξῃ νὰ γίνωσι πολυειδεῖς ἐξοπλίσεις· ἀλλ' οὐδεὶς ἐγίνωσκεν ἐπὶ τίνας πολεμίους θὰ ἐγίνετο ἡ στρατεία· τοῦτο ἦτο ἀπόρ-

ρητον τοῦ αὐτοκράτορος, τῆς συζύγου του Αἰκατερίνης καὶ τοῦ ὑπουργοῦ Μέντσικωφ· ἐγένετο δὲ γνωστὸν κατὰ τρόπον περίεργον. Περὶ τῆς μελετωμένης στρατείας συνδιεσκέπτετο μετὰ τοῦ ὑπουργοῦ ὁ αὐτοκράτωρ ἐν τῷ κοιτῶνι τῆς συζύγου του, ἔνθα πολλάκις ἔσχεν ἀφορμὴν νὰ ἐπαναλάβῃ στεντορείᾳ τῇ φωνῇ τὴν ἀπόφασίν του «Ei Persi Podiom!» (εἰς Περσίαν νὰ στρατεύσωμεν). Μετά τινας ἡμέρας ἠρώτησεν ὁ Πέτρος ἕνα τῶν ὑπασπιστῶν του τί νεώτερον ἐλέγετο ἐν Πετρουπόλει· οὐχὶ μικρὸν δὲ ἐξεπλάγη ἀκούσας «ἡ σπουδαιοτάτη τῶν νεωτέρων εἰδήσεων εἶνε ὅτι θὰ στρατεύσωμεν ἐπὶ τὴν Περσίαν.» Ἔξω φρενῶν ὑπ' ὀργῆς ἠρώτησε πάλιν «καὶ παρὰ τίνος τὸ ἔμαθες;»—«Παρὰ τοῦ ψιττακοῦ τῆς αὐτοκρατείρας, ἀπεκρίνατο ὁ ὑπασπιστής· χθὲς παρέστην ἐνώπιον τῆς Αὐτῆς Μ. ὅπως λάβω τὰς διαταγάς της, τετράκις δὲ ὁ ψιττακὸς ἔκραξεν «Ei Persi Podiom.»

—

Πῶς ἐννοοῦσι τὸ κάλλος οἱ διάφοροι λαοί.

Θαμάζομεν σήμερον ἐν Εὐρώπῃ τοὺς μεγάλους καὶ κανονικοὺς ὀφθαλμούς· καὶ ὅμως οἱ Κινέζοι προτιμῶσι τοὺς στρογγύλους καὶ τριγωνικοὺς μᾶλλον.—Ὁ εὐρωπαῖος ἀγαπᾷ τὸ μικρὸν στόμα· ὁ αἰθίωψ λατρεύει τὸ κολοσσιαῖον.—Ὠραῖα ὦτα εἶνε καθ' ἡμᾶς τὰ μικρὰ καὶ διαφανῆ· κατὰ τὸν αἰγύπτιον, τὰ ἔχοντα τοὐλάχιστον τριῶν δακτύλων μῆκος.—Ἐν Εὐρώπῃ θαυμάζεται ἡ μακρὰ καὶ μεταξώδης κόμη, ἐνῷ οἱ Λάπωνες κείρουσι τὴν ἐδικήν των ἐν χρῷ.—Οἱ Περουβιανοὶ ἀναρτῶσιν ἀπὸ τῆς ῥινός των τοσοῦτον βαρεῖς καὶ ὀγκώδεις κρίκους, ὥστε δυσκόλως δύναταί τις νὰ ἐννοήσῃ πῶς δὲν ἐκσπῶνται οἱ χόνδροι τῶν ῥωθώνων των.—Ἐν τῇ Ἰνδοσινικῇ καταντῶσι πολλάκις τὰ ὦτα τῶν γυναικῶν νὰ ἐγγίζωσι τοὺς ὤμους των, τοσοῦτον βαρέα καὶ ὀγκώδη εἶνε τὰ ἐπ' αὐτῶν ἐξαρτώμενα ἐνώτια.—Γνωστὴ εἶνε βεβαίως εἰς τοὺς μετὰ τῶν μυθιστοριῶν τοῦ ἀμερικανοῦ Κοῦπερ γνωρίμους ἀναγνώστας τῆς *Ἑστίας* ἡ ἐν τῇ Βορείῳ Ἀμερικῇ κρατοῦσα ἀποτρόπαιος τῆς στίξεως (tatouage) συνήθεια. Ὅλα τὰ δυνατὰ χρώματα, πρὸ πάντων ὅμως τὸ ἐρυθρὸν, κυανοῦν καὶ μέλαν, ἀναμίγνυνται ἰδιοτρόπως ἐπὶ τῆς μορφῆς τῶν ἀγρίων ἐκείνων φυλῶν· τρυπῶσι τὸ πρόσωπόν των διὰ βελονῶν, ἐγχαράττουσιν αὐτὸ διὰ παντοίων μέσων, ἵνα καταστήσωσιν ἀνεξίτηλον τὴν βαφὴν, καὶ πρὸς τί ταῦτα πάντα; ἵν' ἀποκτήσωσι φοβερὸν τὸ ἦθος!—Εἰς ἐπαρχίας τινὰς τῆς Περσίας ἡ γρυπὴ ῥὶς καταφρονεῖται ὡς ῥὶς τοῦ κοινοῦ λαοῦ, καὶ οἱ τῆς ἀνωτέρας τάξεως φροντίζουσι νὰ συνθλίβωσιν ἐπιδεξίως τὰς ῥίνας τῶν παίδων των ἀπὸ τῆς τρυφερᾶς ἡλικίας.—Αἱ Ἰαπωνίδες ἐπιχρυσοῦσι τοὺς ὀδόντας των· αἱ Ἰνδαὶ βάφουσιν αὐτοὺς ἐρυθροὺς, καὶ αἱ γυναῖκες τῆς Γουϋράτης μαύρους.—Αἱ Κινέζαι ἀσιτοῦσιν ἵνα καταστῶσιν ἰσχναὶ, αἱ Ὀθωμανίδες δὲ διαρρήγνυνται τρώγουσαι ἵνα παχύνωσι.

Πανταχοῦ λοιπὸν τὸ παράδοξον, τὸ τερατῶδες, τὸ παράφρον χάριν τῆς καλλονῆς. Ὦ καλλονή! πόσαι ἀνοησίαι πράττονται ἐν ὀνόματί σου!

—

Οἱ εὐτυχέστεροι ὑπήκοοι τῆς Τουρκίας.

Οἱ Μωαμεθανοὶ μεγάλως σέβονται τοὺς πελαργοὺς (λελέκια) οὐχὶ μόνον διότι καταδιώκουσι πρὸς τροφὴν αὐτῶν τοὺς ὄφεις καὶ τὰ ἄλλα φαρμακερὰ ἑρπετὰ, ἀλλὰ καὶ διότι τοὺς νομίζουσιν ἀπερχομένους κατ' ἔτος εἰς τὴν Μέκκαν, ὅθεν καὶ τοὺς ὀνομάζουσι προσκυνητὰς (χατζῆ). Πιστεύουσιν ὅτι εἰς οἱανδήποτε οἰκίαν νεοττοποιήσωσιν, ἐκεῖ οὔτε πανώλης, οὔτε πυρκαϊὰ πλησιάζει καὶ οὐαὶ εἰς ἐκεῖνον, ὅστις τοὺς βλάψῃ! Διὰ τοῦτο καὶ ἡ Λαίδυ Montagüe λέγει ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς της, ὅτι «οἱ εὐτυχέστεροι ὑπήκοοι τῆς Τουρκίας εἶνε οἱ πελαργοί.» Τὴν αὐτὴν ἀσυλίαν ἀπολαμβάνουσι τὰ πτηνὰ ταῦτα καὶ εἰς τὴν Ὁλλανδίαν, καὶ τοῦτο ἐξηγεῖ διατὶ καὶ αἱ Ἴβεις εἰς τὴν Αἴγυπτον τὸ πάλαι ἐτιμῶντο ὡς εὐεργέται τοῦ τόπου.

—

Αἱ ὧραι τῶν ἀποθνήσκεων.

Ἐπιφανὴς Ἄγγλος ἰατρὸς ἐξηκρίβωσε τὰς ὥρας τοῦ νυχθημέρου, ἐν αἷς συμβαίνει ὁ θάνατος τῶν νοσούντων· εὗρε δὲ ὅτι ἐν μὲν τοῖς χρονίοις νοσήμασιν ἐπέρχεται ὁ θάνατος ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ τῆς 8-10 πρωϊνῆς καὶ σπανιώτατα ἀπὸ τῆς 8—10 ἑσπερινῆς· ἐν δὲ τοῖς ὀξυτέροις νοσήμασιν ἀποθνήσκουσιν οἱ πάσχοντες ἢ λίαν πρωΐ ἢ κατὰ τὴν ὀψίαν δείλην καὶ τὴν ἔναρξιν τῆς νυκτός. Αἱ παρατηρήσεις αὗται συμφωνοῦσι καὶ πρὸς τὴν θεωρίαν· ἐπειδὴ ἡ βιωτικὴ ἱκανότης εἶνε μὲν ἐλαχίστη κατὰ τὴν πρωΐαν, αὐξάνεται δὲ προϊούσης τῆς ἡμέρας, ἕπεται ὅτι οἱ χρόνιον νόσημα νοσοῦντες τελευτῶσι συχνότερον κατὰ τὴν πρωΐαν καὶ σπανιώτερον κατὰ τὴν ἑσπέραν. Ἐπὶ δὲ τῶν ὀξυτέρων νοσημάτων ἀποθνήσκουσιν οἱ πάσχοντες κατὰ τὴν ἑσπέραν, διότι μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου αὐξάνεται ὁ πυρετὸς καὶ ἑπομένως ἡ κατανάλωσις τῆς βιωτικῆς δυνάμεως.

—

Ἐπὶ 100 νεοσυλλέκτων γινώσκουσι νὰ γράφωσι καὶ ν' ἀναγινώσκωσιν·

Ἐν Βυρτεμβέργῃ	100	Ἐν Γαλλίᾳ		77
» Σαξωνίᾳ	98	» Ἑλλάδι	ξηρᾶς	51
» Πρωσσίᾳ	96		ναυτικοῦ	46
» Βελγίῳ	86	» Ἰταλίᾳ		30
» Ὁλλανδίᾳ	80	» Αὐστρίᾳ		29
» Μεγ. Βρεταν.	79	» Ῥωσσίᾳ	1 ἐπὶ 200.	

Εἰς Ἀναγνώστης.

ΑΘΗΝΗΣΙ—ΤΥΠΟΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ, ΟΔΟΣ ΠΑΤΗΣΙΩΝ, 4.